

4. Autoreferat

Spis treści

4. Autoreferat.....	1
1. Imię i nazwisko	1
2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.....	1
3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.....	2
4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.).....	2
4.1 Cel naukowy monografii.....	2
4.2 Perspektywa teoretyczna, metody, wykorzystane źródła.....	7
4.3 Wkład monografii w rozwój nauk o polityce.....	13
4.4. Struktura monografii	24
4.6 Bibliografia.....	26
5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną wykazywaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.	36
6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.....	40
6.1 Osiągnięcia dydaktyczne	40
6.2 Osiągnięcia organizacyjne	41
6.3 Aktywność ekspercka i popularyzująca naukę	42
7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.....	44
7.1 Pozostały dorobek naukowy z lat 2013-2022 w podziale na trzy obszary tematyczne	44
7.2 Uzyskane nagrody.....	50
7.3 Pełnione funkcje	51

1. Imię i nazwisko

Anna Ciepielewska-Kowalik

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

2013 – doktor nauk społecznych w zakresie nauk o polityce, Instytut Studiów Politycznych PAN; tytuł rozprawy doktorskiej: *Rola organizacji non profit w polityce opieki i edukacji*

przedszkolnej w Polsce po 1989 roku; promotor: prof. dr hab. Ewa Leś (Uniwersytet Warszawski), recenzenci: prof. dr hab. Maria Jarosz (Instytut Studiów Politycznych PAN), prof. dr hab. Mirosław Księżopolski (Instytut Polityki Społecznej, Uniwersytet Warszawski)

2022 – dyplom ukończenia studiów podyplomowych w zakresie przygotowania pedagogicznego do nauczania języka angielskiego w Centrum Kształcenia Nauczycieli Języków Obcych i Edukacji Europejskiej UW (ocena bardzo dobra)

2005 – magister politologii w zakresie polityki społecznej, Instytut Polityki Społecznej na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych UW (dyplom *cum laude*); temat pracy: *Polityka społeczna wobec rodziny w Polsce w okresie zmiany ustrojowej*; promotor: prof. dr hab. Ewa Leś.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

10.2005 - 04.2013 – asystent, od **05.2013 do chwili obecnej** – adiunkt w Zakładzie Badania Przemian Społecznych i Instytucjonalnych w Instytucie Studiów Politycznych PAN

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.).

Zgodnie z art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a ww. ustawy, wskazanym osiągnięciem naukowym jest:

monografia naukowa

Ciepiewska-Kowalik, A. (2022). *Obywatelska polityka edukacyjna. Koprodukcja i współtworzenie*. Kraków: ZW NOMOS, ISP PAN.

ss. 348; ISBN: 978-83-7688-591-9, ISBN: 978-83-66819-28-3; recenzenci: dr hab. Hanna Solarczyk-Szwec, prof. UMK (Wydział Filozofii i Nauk Społecznych, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), dr. hab. Tomasz Kaźmierczak (Instytut Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji, Uniwersytet Warszawski).

4.1 Cel naukowy monografii

Przed przedłożoną monografią postawiłam cztery cele, tj. cel teoretyczny, metodyczny i metodologiczny, empiryczny oraz deskryptywny.

Realizacji **celu teoretycznego** służy omówienie dotychczasowych sposobów konceptualizacji koncepcji koprodukcji (*co-production*) i współtworzenia (*co-creation*) w administracji i zarządzaniu publicznym. Pokazałam, jak bardzo złożone i niejednoznaczne są obie koncepcje, a jednocześnie jak na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat wzrosło zainteresowanie nimi zarówno w wymiarze naukowym, jak i praktycznym, i w efekcie, jak

koprodukcji i współtworzeniu przyznano miano jednych z najważniejszych narzędzi w reformowaniu polityk publicznych (Brandsen, Pestoff i Verschuere, 2012; Brandsen, Steen i Verschuere, 2018; Horne i Shirley, 2009; OECD, 2011; Osborne, Randor i Strokosch, 2016; Osborne, Strokosch i Randor, 2018; Pestoff, 2021); narzędzi, które stały się tzw. magicznymi pojęciami (*magic concepts*) (Politt i Hupe, 2011), wyznaczającymi rytm działania wielu rządów i samorządów lokalnych oraz organizacji produkujących usługi publiczne (*public service organisations* – PSOs) (zob. Dudau, Glennon i Verschuere, 2019; Voorberg, Bekkers i Tummers, 2015). Wskazałam także na różnice i podobieństwa w podejściu do koprodukcji i współtworzenia wewnątrz samego środowiska naukowego, jak i między Polską, gdzie wciąż są to koncepcje relatywnie nowe¹ a Zachodnią Europą, gdzie ich naukowe rozpoznanie w naukach o polityce i administracji jest wyraźnie bardziej zaawansowane, chociaż jak się często podkreśla, z uwagi na skomplikowaną materię, nadal wymaga pogłębionych badań i analiz (np. Bovaird i Loeffler, 2021). Pokazałam również jak koprodukcja i współtworzenie lokują się względem innych, na gruncie nauk o polityce i administracji, socjologii i pedagogice uważanych za pokrewne (a nawet czasami za tożsame), terminów i koncepcji, jak: partycypacja publiczna wraz ze znakomicie już ugruntowaną drabiną partycypacyjną Arnstein (1969), zaangażowanie obywateli/społeczności (*citizen/community involvement*) i samoorganizacja społeczeństwa (*community self-organisation*), innowacje społeczne (*social innovation*), które zdobyły popularność w naukach o polityce publicznej, inicjatywy obywatelskie (*citizens' initiatives*), które są mocno zakorzenione w teoriach demokratycznych, ruchy miejskie (*urban movements*), czy zakorzenione w administracji i zarządzaniu publicznym - wielopoziomowe zarządzanie (*multi-level governance*), zarządzanie wspólne (*collaborative governance*) (Torfing, 2013, 2016), zarządzanie interaktywne (Sørensen, 2020; Torfing, Peters Pierre i Sørensen, 2012) i zarządzanie międzysektorowe (Bryson, Crosby i Stone, 2006). Pokazuję ponadto, że badacze stosują niekiedy zamiennie koncepcje koprodukcji i współtworzenia ze współpracą międzyorganizacyjną (*interorganisational cooperation*) czy partnerstwem (Pestoff i Brandsen, red., 2008; Loeffler i Bovaird, 2021; Strokosch, 2019), a bywa, że także z wolontariatem (zob. Brandsen i Honingh, 2016; Brandsen i Pestoff, 2008; Kekez, Howlett i Ramesh, 2019; Pestoff, 2012, 2021). W gruncie rzeczy, te pokrewne koncepcje z koprodukcją i współtworzeniem dzielą wiele wspólnych cech, a różnice między nimi są nieostre i najczęściej dotyczą takich kwestii, jak inicjowanie zmian, spodziewana rola rządu,

---

¹ Chociaż wyraźnie umacniają swój naukowy potencjał, dzięki zaangażowaniu takich badaczy, jak m.in. Gawłowski, 2019; Hausner, 2002, 2008, 2015; Mazur, red., 2015, 2015a; Raciborski, red., 2017; Sadura, 2016, 2017; Sześciło, 2014, 2015, 2015a.

samorządów i profesjonalistów (płatnych pracowników organizacji produkujących usługi publiczne – *Public Service Organisation*, PSO) oraz użytkowników usług i organizacji trzeciego sektora, oraz podział władzy między tymi aktorami (Voorberg i Meerkerk, 2019).

Ponadto, realizując cel teoretyczny, dokonałam w książce przeglądu współczesnych kierunków rozwoju badań nad koprodukcją i współtworzeniem. Omówiłam zatem m.in. najnowsze badania koprodukcyjne w logice usługowej (Osborne i Strokosch, 2013; Osborne, 2020; Strokosch, 2019) i pokazałam próby połączenia tej logiki z logiką produktu, wywodzącą się z dobrze ugruntowanej już perspektywy administracji i zarządzania publicznego, której początek dały badania usług miejskich Elinor Ostrom i jej zespołu z Bloomington School w latach 70. XX w. w USA. Pokazałam również jak definiowana jest koprodukcja w zależności od rodzaju uczestniczących w niej aktorów, tj. koprodukcja indywidualna, która dotyczy relacji między użytkownikami usług (*service user*) a profesjonalistami (płatnymi pracownikami) w organizacji wytwarzającej usługi publiczne (Brandsen i Honingh, 2016) oraz międzyorganizacyjna, która dotyczy udziału organizacji trzeciego sektora w produkcji (*co-management*) i projektowaniu (*co-governance*) usług publicznych (Brandsen i Pestoff, 2008; Pestoff, 2009, 2012, 2019; Pestoff, Osborne i Brandsen, 2006).

W części teoretycznej monografii (rozdziały od pierwszego do czwartego) pokazałam również jak opisane w literaturze przedmiotu modele zarządzania publicznego, tj. model tradycyjnej administracji publicznej (Weber, 2002), nowego zarządzania publicznego (New Public Management - NPM) (Hood, 1991), *governance* (Hartley, 2005; Osborne, 2006, 2010) oraz model komunitarny (Pestoff, 2018) rozpoznają role obywateli - użytkowników i trzeciego sektora w projektowaniu i produkcji usług publicznych oraz warunkują możliwości rozwoju koprodukcji.

Realizacji celu teoretycznego służyło ponadto rozpoznanie w książce relacji między koprodukcją i współtworzeniem a innowacjami w usługach publicznych (*public service innovation* – PSI). W monografii zatem nie tylko zaprezentowałam definicje PSI, które zdobywają szturmem uznanie w naukach o polityce i administracji, ale także badałam czy między PSI a koprodukcją i współtworzeniem istnieje sprzężenie zwrotne, i jak ono *de facto* wygląda, przede wszystkim w edukacji. Zainteresowałam się także różnymi typami innowacji w usługach publicznych, szczególną wagę przykładając do dotąd słabiej rozpoznanych w naukach o polityce i administracji, innowacji o charakterze systemowym, które ściśle wiążą się z modelami zarządzania publicznego (zob. De Vries, Bekkers, and Tummers 2015). Dlatego w monografii skoncentrowałam się w szczególności na: innowacjach w zarządzaniu (Moore i Hartley, 2008, 2010), innowacjach w polityce (Hartley, 2005; Torfing i Ansell, 2017;

Windrum, 2008), innowacjach politycznych (Sørensen, 2017, 2020; Sørensen i Vabo, 2020) i konceptualizacyjnych (Bekkers i in., 2011; Windrum, 2008), które analizowałam w odniesieniu do polityki edukacyjnej.

Drugim celem przedłożonej monografii jest **cel metodyczny i metodologiczny**, który zrealizowałam tworząc autorską koncepcję dwóch typów koprodukcji, tj. koprodukcji instrumentalnej i transformacyjnej, wraz z odpowiadającymi im odpowiednio, obywatelską instrumentalną i obywatelską transformacyjną polityką edukacyjną. Ustaliłam, że o wystąpieniu określonego typu koprodukcji decydują takie zmienne, jak: sposób instytucjonalizacji koprodukcji według Durose i in. (2013), czyli to, czy koprodukcja została *opisana i rozpoznana* jako istotny dla skutecznej i efektywnej produkcji usług publicznych wkład (*input*) obywateli (w przypadku koprodukcji instrumentalnej), czy oprócz poprawy usług, koprodukcja jest *dźwignią do zbudowania zupełnie nowych* wzorów relacji w systemie oświaty, które oparte są na współzależności i współodpowiedzialności rządu/samorządów/profesjonalistów i obywateli (w przypadku koprodukcji transformacyjnej); sposób zrozumienia legitymacji przedstawicielskiej (Marwell i Brown, 2020), czyli uznania przez rząd, samorzady lokalne, profesjonalistów (nauczycieli) i samych użytkowników usług (w koprodukcji transformacyjnej), bądź braku takiego uznania przez ww. aktorów (w przypadku koprodukcji instrumentalnej), prawa do definiowania i reprezentowania spraw edukacji/oświaty przez obywateli/organizacje trzeciego sektora; poczucie sprawczości/wpływu obywateli i trzeciego sektora (*self-efficacy*) na edukację (Thomsen, 2015), które jest wysokie w koprodukcji transformacyjnej i niskie w instrumentalnej; zdolności/umiejętności obywateli i organizacji trzeciego sektora do wykorzystania dostępnych narzędzi obywatelskiego wpływu (*literacy*) (Alford, 2009; Brudney, 1983; Jakobsen, 2013; Percy, 1984), które jest wysokie w koprodukcji transformacyjnej i niskie w instrumentalnej; zakres obywatelskiego zaangażowania ograniczony do korekty bieżącego kształtu usług publicznych w koprodukcji instrumentalnej, bądź rozszerzony na gruntowną przebudowę systemu usług, wraz z wytworzeniem nowych wzorów organizacji i rozszerzony na zarządzanie i projektowanie usług publicznych w koprodukcji transformacyjnej; typ zadań realizowanych przez obywateli i organizacje trzeciego sektora (Brandsen i Honingh, 2016; Pestoff, 2009; Vamstad, 2007), tj. zadania uzupełniające (*supplementary*) w koprodukcji instrumentalnej i kluczowe (*core*) w koprodukcji transformacyjnej; zakres obywatelskiego udziału, obejmujący wyłącznie prowizję usług publicznych w koprodukcji instrumentalnej oraz prowizję i projektowanie usług publicznych, także o charakterze strategicznym, w koprodukcji transformacyjnej. Ustaliłam ponadto, że każdy z wyróżnionych przeze mnie typów koprodukcji bliższy jest innemu

modelowi zarządzania publicznego – koprodukcja transformacyjna *governance* (Osborne, 2010), a instrumentalna nowemu zarządzaniu publicznemu (Hood, 1991) i jego bliskiemu kuzynowi - modelowi komunitarnemu (Pestoff, 2018). Ponadto, każdy z wyróżnionych przeze mnie typów koprodukcji sprzężony jest z innym typem innowacji w usługach publicznych: koprodukcja transformacyjna z innowacjami totalnymi (Osborne i Brown, 2005), wspólnymi (Sørensen i Torfing, 2011; Torfing, 2016) i w zarządzaniu (Moore i Hartley, 2008, 2010), a instrumentalna z innowacjami narastającymi (Osborne i Brown, 2005) i innowacjami produktu/usługi (Hartley, 2005). W obu typach koprodukcji inaczej także zdefiniowano wzmocnienie pozycji obywateli (*citizen enhancement*). W koprodukcji instrumentalnej istotą udziału obywateli jest produkowanie usług, w związku z czym zaangażowanie obywateli w projektowanie systemu edukacji jest wynikiem otwarcia tzw. okien polityki (Kingdom, 2003)² lub skutkiem tzw. polityki intencyjnej (Zybała, 2012)³. W koprodukcji transformacyjnej natomiast wzmocnienie obywateli jest efektem celowych strategii/działań/reform realizowanych przez rząd, samorzady lokalne lub same organizacje produkujące usługi, tj. szkoły podstawowe. Ustaliłam także, iż każdy z wyróżnionych typów koprodukcji skutkuje innymi konsekwencjami dla podziału władzy w zakresie zarządzania system edukacji między rząd/samorządy lokalne i profesjonalistów a użytkowników usług/obywateli i trzeci sektor. Koprodukcja instrumentalna utrzymuje bowiem asymetrię sił marginalizując obywateli, a transformacyjna tę asymetrię znosi.

Trzecim celem mojej książki jest **cel empiryczny**, który zrealizowałam przedstawiając wyniki własnych analiz i badań w zakresie możliwości, skali, typu i efektów zaaplikowania koprodukcji i współtworzenia w polityce edukacyjnej na szczeblu szkolnictwa podstawowego w Polsce (zob. pkt. 4.2 i 4.3). Analizę empiryczną w monografii podporządkowałam odpowiedzi na następujące pytanie badawcze: *czy w Polsce na etapie szkolnictwa podstawowego mamy do czynienia z obywatelską polityką edukacyjną? I jaka, w istocie, jest ta polityka?* Temu ogólnemu pytaniu badawczemu podporządkowałam pytania szczegółowe: Czy zbudowany po 1989 r. w Polsce model zarządzania edukacją w odniesieniu do szkolnictwa podstawowego na poziomie makro (kraju), mezo (samorządów gmin) i mikro (szkół podstawowych) włącza/zezwała na udział obywateli i organizacji trzeciego sektora

---

² Wystąpienie korzystnych warunków instytucjonalnych w systemie edukacji, które określa się jako zbieżność umieszczenia określonego problemu edukacyjnego w agendzie polityki edukacyjnej z przekonaniem rządu/samorządów o przydatności zasobów obywateli/trzeciego sektora jako narzędzi i sposobów rozwiązania tego problemu.

³ Mobilizacja rządzących w momencie, kiedy dalsze odwołanie działań staje się niemożliwe z uwagi na dramatyczną sytuację w danym obszarze.

w projektowanie i produkcję usług edukacyjnych? Jaki jest cel, zakres i efekty tego obywatelskiego udziału w zarządzaniu polską edukacją?

Realizując natomiast w książce **cel deskryptywny** założyłam, że ma ona dostarczyć czytelnikom możliwie szerokiego, a jednocześnie syntetycznego, opisu udziału obywateli i organizacji trzeciego sektora w projektowaniu i produkcji usług edukacyjnych na szczeblu szkolnictwa podstawowego w Polsce. Uznałam bowiem, że pogłębiona diagnoza stanu polskiej koprodukcji i współtworzenia na szczeblu szkolnictwa podstawowego staje się niezbędna wobec mających obecnie miejsce dynamicznych zmian w edukacji, w tym ekspansji edukacyjnej i zróżnicowania potrzeb, oczekiwań i możliwości obywateli wobec edukacji od najniższych jej szczebli, narastania wielowymiarowych (zarówno po stronie popytowej, jak i podażowej) różnic edukacyjnych oraz konieczności odpowiedzi na te wyzwania tak ze strony rządu, jak i samorządów lokalnych oraz samych organizacji produkujących usługi edukacyjne, tj. szkół. Bez wątplenia obecne zmiany w edukacji na szczeblu podstawowym, dotyczące zarówno użytkowników usług, jak i systemu instytucjonalnego, ze względu na ich głębokość i rozległość, można uznać za zmiany o charakterze paradygmatycznym. Ramy czasowe monografii obejmują lata 2015-2021, chociaż w książce znalazły się liczne odniesienia do modeli zarządzania usługami edukacyjnymi w Polsce po 1989 r., a także autorska propozycja możliwych scenariuszy rozwoju modeli zarządzania edukacją na szczeblu szkolnictwa podstawowego na najbliższe lata. Ponadto, z uwagi na złożoność zastosowanej w książce perspektywy teoretycznej, w wielu miejscach odwołuję się do ustaleń z innych niż Polska krajów, tak w zakresie samej perspektywy teoretycznej (koprodukcji i współtworzenia), jak i jej zastosowania w edukacji.

4.2 Perspektywa teoretyczna, metody, wykorzystane źródła

Realizacja badań, których wyniki przedstawiłam w przedłożonej książce, była możliwa dzięki środkom z projektu finansowanego przez NCN (2015/19/D/HS5/00514) pt. *Koprodukcja w polityce edukacji i pomocy społecznej w Polsce po 1989 r.*, w którym pełniłam rolę kierownika (*principal investigator*), a który zrealizowałam w okresie od 12.07.2016 do 11.02.2022 r.⁴ Istotne jest to, że chociaż przedłożona książka powstała na podstawie wyników badań ww. projektu, to jednak należy ją traktować jako zwieńczenie moich kilkuletnich badań i współpracy międzynarodowej dotyczących koprodukcji, które realizowałam także poza wspomnianym projektem. W dopracowaniu autorskiej koncepcji koprodukcji instrumentalnej i transformacyjnej szczególnie pomocna była współpraca w ramach międzynarodowej sieci

---

⁴ Na długość okresu realizacji tego projektu miała wpływ moja przerwa w pracy w okresie 12.02.2017-31.09.2018, spowodowana urodzeniem dziecka.

badawczej EMES International Research Network, której jestem członkiem od 2009 r., a która pod kierunkiem prof. Taco Brandsena i prof. Victora Pestoffa od samego początku rozwoju tzw. drugiej fali badań koprodukcyjnych, promuje badania w tym obszarze, a od końca lat 90. XX w. prowadzi badania porównawcze w obszarze trzeciego sektora, a także w ramach grup seminaryjnych organizowanych w latach 2017-2022 w ramach takich inicjatyw naukowych, jak PUBSIC⁵ (z prof. Stephenem Osbornem i prof. Kirsty Strokosch na czele) i TAD⁶ (z prof. Evą Sørensen i prof. Jacobem Torfingiem). W pracy nad ostateczną wersją książki uwzględniłam szereg uwag, które otrzymałam w czasie kolejnych konferencji i seminariów zorganizowanych przez ww. inicjatywy naukowe w latach 2018-2022, na których przedstawiłam założenia i wyniki swoich badań (zob. *Wykaz osiągnięć naukowych* pkt II.7).

Ramy teoretyczne w mojej książce wyznaczyły koncepcje koprodukcji (*co-production*) i współtworzenia (*co-creation*). Chociaż niejednoznaczność definicyjna obu koncepcji, a także, paradoksalnie, wzrastające zainteresowanie nimi na całym świecie, nie pozwalają na przyjęcie jednej, uznanej *a priori* przez wszystkich badaczy definicji, to przyjmuje się, że koprodukcja i współtworzenie pojawiają się wtedy, gdy obywatele uczestniczą aktywnie w projektowaniu/planowaniu i produkcji usług publicznych, z których korzystają. Przez większość autorów obie koncepcje i pojęcia traktowane są jako synonimy i używane wymiennie (Voorberg i in., 2015). Istnieją jednak opracowania, które nakazują traktować nieco inaczej koprodukcję i współtworzenie, i zazwyczaj przypisują koprodukcji rolę podrzędną wobec współtworzenia (Osborne, 2018, 2020; Petrescu, 2019). W monografii posługuję się ustaleniami Brandsena i Honingh (2016, 2018) oraz Voorberga, Bekkersa i Tummersa (Voorberg i in., 2015; Voorberg i in., 2017), którzy odróżniają koprodukcję i współtworzenie, biorąc pod uwagę rozległość zaangażowania obywateli: jeśli obywatele biorą czynny udział wyłącznie w implementacji usług publicznych - mówimy o koprodukcji, jeśli ich udział rozciąga się także na fazę projektowania usług, w tym planowania strategicznego - mówimy o współtworzeniu.

Połączenie obu wymiarów aktywności obywatelskiej, tj. projektowania/planowania i produkcji usług publicznych pozwala odróżnić koprodukcję i współtworzenie od innych koncepcji teoretycznych, z których obie czerpią inspiracje, a które jak wskazałam w pkt. 4.1, bywają z koprodukcją i współtworzeniem utożsamiane, a nawet stosowane jako ich synonimy. Ponadto, w literaturze przedmiotu podkreśla się, że koprodukcja wymaga współzależności uczestniczących w niej aktorów tak pod względem wkładu (*input*), jak i rezultatów (*outcome*) (Fugini, Bracci i Sicilia, red., 2016; Loeffler i Bovaird, red., 2021), ma potencjał

---

⁵ Zob. przypis 7.

⁶ Zob. przypis 7.

transformacyjny (Durose i in., 2013; Fugini, Bracci i Sicilia, red., 2016) oraz koncentruje się na wytworzeniu wartości publicznej (*public value*) (Moore, 2005).

W ostatnich latach badania koprodukcyjne dojrzewają, a proces ten dotyczy ich rozszerzania na nowe pola i nowe wątki badawcze oraz zastosowania nowych metod i technik badawczych (Brandsen, Pestoff i Verschuere, 2012). Badania koprodukcyjne są już mocno ugruntowane w takich obszarach, jak: bezpieczeństwo publiczne (Loeffler, 2018; Loeffler i Timm-Arnold, 2020; van Eijk, Steen i Verschuere, 2017), mieszkalnictwo (Brandsen i Helderma, 2012) ochrona zdrowia (Loeffler, 2021; McMullin i Needham, 2018; Palumbo i Manna, 2018; Thompson, 2020) czy rozwój lokalny (m.in. van Eijk, 2014; Vanleene i Verschuere, 2018). Dotyczą też takich wątków, jak m.in.: relacje między koprodukcją i zaufaniem (Fledderus, Brandsen i Honingh, 2014; Fledderus, 2015, 2018), motywacje koprodukujących aktorów (van Eijk i Steen, 2014, 2016), zmiana ról profesjonalistów wskutek włączenia obywateli w systemy usług publicznych (Tuurnas, 2016, 2017) czy kluczowe sterowniki koprodukcji, w tym poczucie sprawczości (*self-efficacy*) (Thomsen, 2015) i zadowolenie użytkowników z usług publicznych (Loeffler, Parrado, Bovaird i van Ryzin, 2008; Parrado, van Ryzin, Bovaird i Loeffler, 2013). Widać także, że w badaniach koprodukcyjnych zaczynają być wykorzystywane nowe metody, jak metody eksperymentalne (zob. Kang i Ryzin, 2021) i mieszane (zob. Ramdsen, Verrall, Jacobson i Crowe-Weisgerber, 2021). Ponadto, w literaturze przedmiotu widoczne są próby łączenia różnych logik koprodukcyjnych, tj. logiki usługowej z logiką produktową.

Bez wątpienia koprodukcja stała się w ostatnich latach tematem naukowo modnym, a o wzroście zainteresowania nią świadczy mnogość opracowań naukowych w tej tematyce (zob. przegląd artykułów indeksowanych w międzynarodowych bazach naukowych autorstwa Sicilii, Sancino, Nabatchi i Guariniego, 2019) i stopniowa konsolidacja środowiska badaczy koprodukcyjnych w ramach wspólnych projektów i sieci naukowych, w których również ja miałam (i nadal mam) przyjemność uczestniczyć⁷.

W książce, traktując jako przewodnie koncepcje koprodukcji i współtworzenia, dokonuję połączenia różnych konstruktów teoretycznych. Odnoszę się do modeli zarządzania usługami publicznymi, do innowacji w usługach publicznych, do teorii i koncepcji trzeciego

---

⁷ Problematyka koprodukcji i współtworzenia zajmuje istotne miejsce w działaniach różnych zespołów i sieci naukowych, w pracach których na przetrzeni czasu po uzyskaniu stopnia doktora brałam udział, jak EGPA (The European Group for Public Administration), IIAS (International Institute of Administrative Science) Study Group on Co-production of Public Services, ISTR (International Society for Third Sector Research), EMES (EMES International Research Network), CIRIEC (International Centre of Research and Information on the Public, Social and Cooperative Economy), PUBSIC (Innovation in Public Services and Public Policy), TAD (Transatlantic Dialog). Więcej na temat mojego udziału w tych zespołach zob. *Wykaz osiągnięć naukowych*.

sektora i relacji międzysektorowych oraz biurokracji pierwszego kontaktu. Rytm moich analiz wyznacza nowy instytucjonalizm (perspektywa neoinstytucjonalna). Odwołuję się tu w szczególności do takich zagadnień, jak: relacje między organizacjami w danym *polu* organizacyjnym (Fligstein i McAdam, 2012)/ na *arenie* (Ostrom, 1990, 2005), upodabnianie się organizacji wytwarzających usługi edukacyjne do siebie (izomorfizm) (DiMaggio i Powell, 1983) w *polu/arenie* edukacji, związki polityki edukacyjnej z polityką (polityczność polityki edukacyjnej), refleksje nad trwałością i zmianą systemu edukacji w Polsce, w tym dziedzictwo historyczne polityki edukacyjnej i jego wpływ na współczesny kształt tej polityki, a także koszty transakcyjne w kontekście zmiany dostawcy usług edukacyjnych oraz kluczowego dla książki zagadnienia kooperacji i zarządzania danym polem/areną z udziałem obywateli i wspólnot, a nie tylko w kontekście państwa i rynku⁸. Bliskie jest mi również pojęcie ekosystemu (zob. Petrescu, 2019; Trischler i Charles, 2019), którym posługuję się w kontekście badanej przez Victora Ostroma policentryczności i symetryczności usług publicznych (Aligica, 2016; Aligica i Tarko, 2016; McGinnis i Ostrom, 2012). W książce, odnosząc się do nowego instytucjonalizmu, za istotne uznaję otoczenie, rozumiane jako określony układ formalnoprawny, tj. układ instytucjonalny, prawny i polityczny oraz kulturowy (zdefiniowany jako system norm i wartości) (Marwell i Brown, 2020), w którym usługi publiczne są projektowane i wytwarzane, a różni aktorzy funkcjonują w sieci współzależnych powiązań. Badanie relacji i interakcji aktorów w analizowanym przeze mnie *polu* (Fligstein i McAdam, 2012)/ *arenie* (Ostrom, 1990, 2005), czyli w edukacji na szczeblu szkolnictwa podstawowego, dotyczy różnych poziomów (od poziomu krajowego – makro, przez poziom lokalny mezo – samorządów gmin, po poziom mikro, czyli organizacji produkujących usługi edukacyjne, jakimi są w tym przypadku szkoły podstawowe). Sprawdzam także, jak w wybranym przeze mnie *polu/na arenie* działają (i na ile są w stanie podejmować działalność) nie tylko główni aktorzy tego pola jak rząd, samorzady lokalne i zawodowe związki oświatowe, ale też użytkownicy usług i organizacje trzeciego sektora. Badam też znaczenie instytucjonalnego kontekstu, w którym użytkownicy i organizacje trzeciego sektora funkcjonują w *polu/na arenie* edukacji, w tym w szczególności w momencie dynamicznych zmian reguł tego pola/areny po 2015 r., spowodowanych zbiegiem skutków implementacji reform oświatowych rządu PiS (Zjednoczonej Prawicy) z 2015 r. (wzmocnienie funkcji kuratora oświaty, podwyższenie wieku rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej) i 2016 r. (wygaszenie gimnazjów, wydłużenie nauki

---

⁸ Na temat nowego instytucjonalizmu zob. Pawlak i Sadowski, 2017; Sadowski, 2014.

w szkołach podstawowych o dwa lata) ze skutkami pandemii COVID-19, które nazwałam w monografii podwójnym kryzysem w edukacji na szczeblu podstawowym w Polsce.

W przedłożonej monografii dokonałam przeglądu literatury przedmiotu z zastosowaniem metody analizy i krytyki źródłowej, dzięki czemu nie tylko pokazałam, w jaki sposób interesujące mnie zagadnienia ujmowane są w literaturze (rozdziały teoretyczne – od pierwszego do czwartego), ale też zbudowałam autorską koncepcję dwóch typów koprodukcji i odpowiadających im typów obywatelskiej polityki edukacyjnej (rozdział metodologiczny – piąty). W części empirycznej książki (rozdziały od szóstego do ósmego) natomiast zastosowałam ustalenia z części teoretycznej w badaniu koprodukcji na etapie szkolnictwa podstawowego w Polsce od poziomu krajowego, przez samorzady gmin do szkół podstawowych.

Własne badania zrealizowałam w latach 2018-2021 w trzech modułach badawczych. W module pierwszym, który dotyczył koprodukcji na poziomie krajowym (makro), zrealizowałam jakościowe badania eksperckie w technice indywidualnego wywiadu pogłębionego (*individual in-depth interview*) z 15 ekspertami zajmującymi się sprawami szeroko rozumianej oświaty w Polsce. Byli to zarówno przedstawiciele środowiska akademickiego, jak i organizacji zrzeszających nauczycieli, korporacji samorządowych i przedstawiciele rządu odpowiedzialni za oświatę (w różnych okresach i formacjach politycznych po 1989 r.). W module drugim, w którym analizowałam koprodukcję na poziomie lokalnym (mezo), przeprowadziłam jakościowe badania terenowe organizacji trzeciego sektora prowadzących szkoły podstawowe i ich otoczenia instytucjonalnego, tj. samorządów gmin. Badania na tym poziomie zrealizowałam w technice indywidualnego wywiadu pogłębionego z respondentami reprezentującymi organizacje trzeciego sektora prowadzące szkoły podstawowe oraz przedstawicielami samorządów gmin. Łącznie w badaniach terenowych zrealizowałam 74 wywiady pogłębione, w tym 42 z przedstawicielami organizacji trzeciego sektora, a 32 z przedstawicielami samorządów gmin. Badaniem terenowym w module II objęłam 42 organizacje trzeciego sektora, które prowadziły od jednej do kilkudziesięciu szkół podstawowych. Organizacje rozlokowane były na terenie 32 gmin wszystkich typów (gminy wiejskie, miejsko-wiejskie i miasta różnej wielkości – od 5 tys. do powyżej 500 tys. mieszkańców) w czterech województwach, tj. mazowieckim, wielkopolskim, świętokrzyskim i małopolskim. Dwa dodatkowe województwa, tj. śląskie i podlaskie, dołączyłam do próby badawczej z uwagi na mające tam swoje siedziby dwie organizacje, które w monografii nazwałam konglomeratowymi, a które zdefiniowałam jako organizacje prowadzące po kilkanaście do kilkudziesięciu szkół podstawowych na obszarze kilku województw. Dobór

województw do badania miał charakter celowy, a jako kryterium doboru przyjąłam odmienne tradycje historyczne polskich regionów w zakresie aktywności społecznej (Bartkowski, 2003) i regionalne zróżnicowanie wzorów udziału społeczności lokalnych w życiu społeczno-gospodarczo-politycznym kraju (Herbst, 2005). Wybrane przeze mnie regiony Polski od lat różnią się między sobą także pod względem wskaźników ekonomicznych i w efekcie dynamiki rozwoju. Wytypowane do badania regiony zatem różni m.in. wielkość produktu krajowego brutto, nakładów inwestycyjnych, nakładów na działalność badawczo-rozwojową i innowacyjną, a także wskaźniki zatrudnienia (GUS, 2020). Projektując swoje badanie przyjąłam ponadto, że zróżnicowania regionalne w obszarze tradycji historycznych i rozwoju gospodarczego mogą wpływać na faktyczne możliwości rozwoju organizacji trzeciego sektora w obszarze edukacji. Wyniki badań GUS (2020a), istotnie, wskazują bowiem na terytorialne zróżnicowanie rozwoju organizacji trzeciego sektora. W procedurze doboru próby badawczej organizacji trzeciego sektora prowadzących szkoły podstawowe, zastosowałam dobór nielosowy, którego dokonałam na podstawie danych z bazy Systemu Informacji Oświatowej (SIO) oraz informacji na temat działalności organizacji szkolnych uzyskanych od największych organizacji parasolowych i rzeczniczych działających w polskiej oświacie. W efekcie organizacje trzeciego sektora w moim badaniu różniło: (1) położenie terytorialne, (2) zasięg prowadzonej działalności, (3) liczba prowadzonych szkół podstawowych, (4) liczba i rodzaj prowadzonych placówek oświatowych innych niż szkoły podstawowe (5) forma prawna, (6) rodzaj prowadzonej działalności w podziale na produkcję usług (prowadzenie szkoły podstawowej) i/lub projektowanie usług edukacyjnych (działalność rzecznicza w oświacie).

Wszystkie wywiady zostały nagrane, poddane pełnej transkrypcji, podwójnemu kodowaniu i analizie z użyciem programu wspomagającego analizę danych jakościowych (MAXQDA 2020 w wersji 20.2.1).

Uzupełniając w module pierwszym i drugim wykorzystałam wyniki dwóch badań ilościowych. Pierwsze to cykliczne (realizowane co dwa lata) badanie GUS na tzw. formularzu SOF-1⁹, które dostarczyło danych na temat potencjału społeczno-ekonomicznego organizacji trzeciego sektora prowadzących szkoły podstawowe. Badaniem SOF-1 objęte są fundacje, stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, które działają na różnych polach. Dlatego do monografii niezbędne okazało się wykorzystanie zaprojektowanych przeze mnie tablic, na podstawie których GUS naliczył dane z badania ogólnego. W książce wykorzystałam dane zebrane przez GUS w 2019 r. za rok 2018. Drugie badanie ilościowe to zaprojektowane przeze

---

⁹ Sprawozdanie z działalności fundacji, stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych.

mnie badanie w technice ankiety wywiadu telefonicznego wspomaganego komputerowo (CATI) w 131 szkołach podstawowych publicznych i niepublicznych prowadzonych przez organizacje trzeciego sektora w tych samym czterech województwach, w których zrealizowałam badania w module II. To badanie dostarczyło danych na temat form, zakresu współpracy, relacji i opinii na temat relacji międzysektorowych między samorządami gmin i organizacjami, także z uwzględnieniem dwóch momentów kryzysowych w polskiej edukacji, tj. w okresie wdrażania reformy oświatowej zmieniającej ustrój szkolny (2017-2019) i pandemii COVID-19 (2020-2021). Analizę danych z badania szkół prowadzonych przez organizacje trzeciego sektora przeprowadziłam posługując się statystykami opisowymi w postaci częstości i analizy procentów wystąpień dla danej kategorii oraz kumulacji wystąpień dla zestawów kategorii.

Badanie w module trzecim, tj. na poziomie szkół podstawowych (poziom mikro) zrealizowałam w technice ankiety wśród rodziców (n=292), których dzieci uczęszczały do szkół podstawowych prowadzonych przez organizacje trzeciego sektora i samorządy gmin oraz nauczycieli (n=165) zatrudnionych w tych szkołach w roku szkolnym 2018/2019 na terenie czterech województw wytypowanych do badania w module II. Analizę danych zebranych w module trzecim przeprowadziłam w taki sposób, aby stworzyć możliwie jak najbardziej pogłębiony opis badanego zjawiska. W tym celu posłużyłam się statystykami opisowymi w postaci częstości i analizy procentów wystąpień dla danej kategorii oraz kumulacji wystąpień dla zestawów kategorii. Dla wybranych zestawów zmiennych dokonałam analizy z zastosowaniem tabel krzyżowych, testu theta i T-Studenta dla prób zależnych między próbą a populacją. Analizy porównawcze zmiennych, w których rozpatrywałam frekwencje odpowiedzi, przeprowadziłam uwzględniając przynależność szkół podstawowych do określonego reżimu instytucjonalnego, tj. z uwagi na typ organu prowadzącego szkołę (samorząd gminy lub organizacja trzeciego sektora).

4.3 Wkład monografii w rozwój nauk o polityce

Po pierwsze niniejsza monografia, dzięki zastosowaniu badań koprodukcyjnych w praktyce (część empiryczna monografii), odpowiada na wskazaną w literaturze przedmiotu (np. Brandsen i Honingh, 2016) lukę w zakresie przeniesienia koprodukcji z poziomu agendy naukowej (*agenda-setting*) na poziom poznawczy (*fact-finding*). W literaturze naukowej powszechnie podkreśla się bowiem, że z racji swojej definicyjnej wieloznaczności, mimo dojrzewania badań nad koprodukcją i współtworzeniem (a może nawet przez ten fakt), obie koncepcje nadal wymagają pogłębionego naukowego rozpoznania. Przedłożona książka jest zatem odpowiedzią na wezwanie do pogłębienia badań naukowych nad koprodukcją

i współtworzeniem (np. Brandsen i Honingh, 2016; Osborne, 2018; Loeffler i Bovaird, red., 2021), w tym rozwoju takich badań, które -jak ma to miejsce w monografii- łączyłyby analizy nad różnymi typami (indywidualna *versus* międzyorganizacyjna) i logikami koprodukcji (produktowa *versus* usługowa).

Ponadto w toku prowadzonych analiz wyraźnie dostrzegłam, że mimo rozwoju badań koprodukcyjnych w coraz to nowych wątkach i polach badawczych, pewne domeny publiczne, jak właśnie będąca przedmiotem mojego zainteresowania edukacja na poziomie podstawowym, pozostają poza analizami koprodukcyjnymi. Luka w badaniach koprodukcyjnych nad polityką edukacyjną istnieje w literaturze przedmiotu pomimo faktu, że edukację na poziomie szkolnictwa podstawowego uznano za swoisty prototyp koprodukcji i współtworzenia (por. Bifulco i Ladd, 2006; Voorberg i in., 2015), a usługi edukacyjne na szczeblu szkolnictwa podstawowego, poza nielicznymi wyjątkami (zob. Komisja Europejska/ EACEA/ Eurydice, 2019), są na świecie powszechne. Ponadto, usługi te należą do katalogu tzw. usług długotrwałych (*enduring social services*), czyli takich, którymi zainteresowani są praktycznie wszyscy obywatele na różnych etapach swojego życia (Pestoff, 2014), a bez włączenia użytkowników usług w ich produkcję, z uwagi na wysoką niepewność tych usług, wytworzenie usług responsywnych jest niemożliwe (Blandi, 2018). Moja monografia wypełnia zatem lukę w zakresie rozwoju badań koprodukcyjnych w edukacji na etapie szkolnictwa podstawowego, które w Polsce obecnie podlega zmianie paradygmatycznej z uwagi na głębokość i rozległość zmian, tak po stronie samych użytkowników usług, jak również rządu, samorządów lokalnych i samych organizacji produkujących usługi edukacyjne.

Ponadto, książka przyczynia się do pogłębienia wiedzy na temat koprodukcji i współtworzenia w Polsce, zwłaszcza w polityce edukacji. Należy bowiem podkreślić, że obie koncepcje teoretyczne wykorzystane w monografii, zostały dotychczas słabo rozpoznane w Polsce (podobnie jest zresztą w całym regionie Europy Środkowo-Wschodniej – zob. np. Suslova, 2018). Mimo stopniowego rozwoju badań koprodukcyjnych w Polsce (najczęściej w linii przemian modeli zarządzania publicznego, koprodukcja jako osobna koncepcja teoretyczna słabo dotąd wybrzmiała (w zasadzie tylko w pracach Sześciło, 2015 i Kaźmierczaka, 2012, 2014), pojawia się w wąskim kontekście rozumianym jako poprawa efektywności finansowej rządu/samorządów lokalnych w realizacji usług publicznych (np. w oświacie zob. Kołomycew, 2017) lub w kontekście wybranych narzędzi koprodukcyjnych, jak budżety partycypacyjne (zob. np. Gawłowski, 2018). Koprodukcja i współtworzenie, jak pokazuję w książce, są jednak wyraźnie szerszymi konstruktami teoretycznymi i zarazem narzędziami reform polityk publicznych, w tym polityki edukacyjnej,

które zwłaszcza w czasach „upływniania” (Brandsen, Verschuere i Trommel, 2014) i tzw. podwójnego kryzysu polskiej edukacji, mogą okazać się niezwykle przydatne.

Po drugie, dzięki ustaleniom poczynionym w książce, dokonałam pogłębienia dotychczasowych ustaleń w obszarze zarządzania publicznego i administracji w takich polach, jak:

- innowacje w usługach publicznych (*public service innovation*);
- przemiany modeli zarządzania publicznego, w tym po raz pierwszy w Polsce wykorzystalam ustalenia Victora Pestoffa (2019) odnośnie do modelu komunitarnego;
- połączenie analiz koprodukcyjnych w logice produktu i usługi (Osborne, 2020; Osborne i Strokosch, 2013, 2021; Strokosch, 2019);
- połączenie analiz koprodukcyjnych dotyczących koprodukcji indywidualnej (z udziałem użytkowników usług) i międzyorganizacyjnej (z udziałem organizacji trzeciego sektora);
- analizy dotyczące pozaekonomicznej i poza efektywnościowej wartości koprodukcji, koncentrujące się na wartości publicznej (Moore, 2005), za jaką uznałam demokratyzację polityki edukacyjnej;
- analizy dotyczące tzw. ciemnych stron (*dark sides*) koprodukcji, które w książce odnoszą do sytuacji/ pozycji nauczycieli zatrudnionych w szkołach prowadzonych przez organizacje trzeciego sektora;
- ujęcie relacji międzysektorowych (na linii rząd/samorządy lokalne – organizacje trzeciego sektora prowadzące szkoły podstawowe) w kontekście koprodukcji.

Ponadto książka pogłębia i systematyzuje polskie badania z zakresu modeli zarządzania publicznego w edukacji (np. Sadury 2016, 2017), dookreślając rolę obywateli i trzeciego sektora w edukacji, a także przedstawia możliwe scenariusze rozwoju modelu zarządzania publicznego w polskiej edukacji na poziomie szkolnictwa podstawowego w nadchodzących latach.

Po trzecie moim wkładem w rozwój dyscypliny, w której składam wniosek habilitacyjny, jest autorska koncepcja dwóch typów koprodukcji, tj. koprodukcji instrumentalnej i transformacyjnej oraz odpowiadająca im koncepcja obywatelskiej instrumentalnej i obywatelskiej transformacyjnej polityki edukacyjnej, które omówiłam w pkt. 4.1.

Po czwarte, moim wkładem w dyscyplinę jest wyjście poza mocno ugruntowane w naukach o polityce i administracji w Polsce, ujęcie relacji między rządem i samorządami a trzecim sektorem (zob. Loeffler 2009, 2015) w kategoriach *współpracy międzysektorowej* i osadzenie ich w kontekście koprodukcji i współtworzenia, co jak podkreśla się w piśmiennictwie międzynarodowym (np. Bode i Brandsen, 2014; Gazley, 2021; Gazley i Cheng, 2020), rzadko jest praktykowane. W książce pokazuję, że *współpraca międzysektorowa* czy *partnerstwo*, które są pojęciami szeroko stosowanymi w literaturze trzeciego sektora, tak na świecie, jak i w Polsce, w istocie nie są synonimami koprodukcji (choć *de facto* za takie najczęściej są uznawane). Pokazuję, że w istocie bliski koprodukcji jest określony rodzaj współpracy, znany pod angielskim terminem *collaboration*, a bliskość tych terminów wynika z symetrii sił między rządem i samorządami a trzecim sektorem, wiążącej się z realizacją wspólnych celów, wspólnym planowaniem, wymianą zasobów oraz współzależnością partnerów, która jest warunkiem *sine qua non* realizacji zadań publicznych (Brown i Keast, 2003; Coston, 1998; Keast i Mandell, 2014; O'Flynn, 2009). Wychodzę zatem poza dominujące w Polsce ujęcie relacji międzysektorowych w kontekście współpracy międzysektorowej, które zostało upowszechnione wraz z uchwaleniem w 2003 r. ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie¹⁰ i od tej pory zmonopolizowało opis i analizę relacji między rządem/ samorządami a organizacjami trzeciego sektora.

Wreszcie, moim wkładem w dyscyplinę jest zbadanie relacji między rodzicami uczniów jako użytkownikami usług edukacyjnych a nauczycielami jako profesjonalistami w kontekście koprodukcji. Trzeba bowiem podkreślić, że dotychczasowy opis relacji między tymi grupami zdominowany jest perspektywą badań socjologicznych i pedagogicznych, w których -zgodnie z charakterystycznym dla nowego zarządzania publicznego menedżeryzmem- nadrzędną rolę przypisano nauczycielom. Tymczasem, jak pokazuję w książce, rodzice jako użytkownicy usług są w stanie pełnić aktywne role w funkcjonowaniu szkół i na równi z nauczycielami definiować i realizować zadania tych placówek (choć skala ich aktywności zależy od obszaru działania szkół oraz typu organu prowadzącego placówkę). Pokazuję także, idąc śladem ustaleń Bifulco'a i Ladd (2006), że organ prowadzący szkołę podstawową w Polsce determinuje typ koprodukcji, upowszechniając koprodukcję instrumentalną w szkołach samorządów gmin, a koprodukcję transformacyjną w szkołach organizacji trzeciego sektora.

---

¹⁰ Ustawa z dn. 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2003 nr 96, poz. 873).

Poniżej omawiam swój wkład w rozwój nauk o polityce i administracji, odnosząc się do najważniejszych wyników, które uzyskałam w toku zrealizowanych badań.

W monografii ustaliłam, że na poziomie krajowym oraz lokalnym (samorządów gmin) wyraźnie dominuje koprodukcja instrumentalna i instrumentalna polityka edukacyjna. Z kolei w edukacji na poziomie mikro, czyli w organizacjach produkujących usługi jakimi są szkoły podstawowe, instrumentalna koprodukcja dominuje w szkołach samorządowych, a w szkołach trzeciosektorowych występuje częściej koprodukcja transformacyjna. Potwierdzają to następujące doniesienia opisane w książce:

- Słaby mandat publiczny do zaangażowania obywateli i organizacji trzeciego sektora w projektowanie polityki edukacji na szczeblu szkolnictwa podstawowego, pomimo istnienia mechanizmów, które przyznają prawo do legitymacji przedstawicielskiej (Marwell i Brown, 2020) w edukacji obywatelom i trzeciemu sektorowi. Charakterystyczne dla systemu oświaty i reform oświatowych w Polsce na przestrzeni lat po 1989 r., jest notoryczne pomijanie obywateli i reprezentujących ich organizacji trzeciego sektora. Widać to m.in. w: słabości społecznych organów oświaty na wszystkich poziomach administracyjnych – od rad oświatowych gmin (których, jak pokazują moje badania, jest niewiele), po poziom krajowy (Krajowej Rady Oświatowej nie utworzono do dzisiaj), ponadto wszystkie te organy mają charakter konsultacyjno-doradczy, a nie decyzyjny, przez co nie wychodzą poza średni poziom drabiny partycypacyjnej Arnstein (1969), nie uzyskując realnego wpływu na politykę oświatową; fasadowości organów konsultacyjno-doradczych tworzonych przez różne ekipy rządowe przy ministrze ds. oświaty, które, podobnie jak rady oświatowe, nie uzyskały realnego wpływu na politykę oświatową, za to często podlegają politycznej instrumentalizacji; sposobie projektowania polityki oświatowej, tj. „wahadłowości” reform oświatowych – Baker, 2010; Cuban, 1990, ograniczeniach spowodowanych cyklem wyborczym, zbyt szybkim tempem projektowania i implantacji zmian, brakiem zaplecza merytorycznego dla projektowanych zmian, stronniczością rządów w wykorzystaniu dostępnych wyników badań, a także przywiązaniem do odgórnego, narzucającego stylu działania w projektowaniu i wdrażaniu zmian oświatowych – (Śliwerski, 2015), opartym na gloryfikacji menedżeryzmu, osłabianiu znaczenia, a nawet celowym pomijaniem podstawowych mechanizmów wpływu społecznego, jak konsultacje publiczne i inicjatywy obywatelskie. W efekcie, wzrastają koszty uczestnictwa obywateli i organizacji trzeciego sektora w stanowieniu polityki oświatowej, ich rola postrzegana jest wąsko, tj. ograniczona do produkcji usług

edukacyjnych w sytuacji deficytów państwa/ samorządów lokalnych/ rynku, a próby udziału obywateli i trzeciego sektora w projektowaniu i realizacji polityki oświatowej stają się działalnością „ekskluzywną”. Generalnie rzecz biorąc, polski model zarządzania edukacją po 1989 r. to samorządowo-rządowo-rynkowa hybryda, powstała przez połączenie elementów nowego zarządzania publicznego z tradycyjną administracją publiczną, a zatem dwóch modeli, które co do zasady utrzymują bierność obywateli w projektowaniu systemów społecznych. Model ten okazał się niezwykle trwały. Dlatego układ, który konserwuje bierność obywateli w systemie oświaty, jest równie trwały. Naczelna logika reform polskiej oświaty po 1989 r., czyli nowe zarządzanie publiczne, wprawdzie umożliwiła użytkownikom usług wybór usługodawcy (szkoły), ale nie dała wpływu na treść usług. Konsumeryzm, realizowany przez swobodny wybór szkoły przez rodziców i uczniów, uczyniono podstawowym mechanizmem wzmocnienia pozycji obywatela w edukacji. Obywatele jednak nie uzyskali szerszego wpływu na system edukacji – nadal mają być konsumentami usług edukacyjnych traktowanych jak gotowe produkty dostarczane przez rząd i samorzady. Mylnie sądzono, że możliwość *wyjścia i głosu* (Hirschman, 1970) wystarczy do modernizacji polskiego systemu oświaty. Wiedza i doświadczenie życiowe użytkowników usług (Osborne, 2020; Osborne i Strokosch, 2013; Strokosch, 2019) nigdy nie były wystarczające do tego, aby potraktować ich jak równorzędnych partnerów w projektowaniu systemu edukacyjnego. Obywatelska skuteczność w obszarze projektowania polityki edukacyjnej w odniesieniu do zespołów opiniodawczo-konsultacyjnych, które w krajowej oświacie powstawały (i znikwały) na przestrzeni lat, jest wysoce dyskusyjna. Po 1989 r. żaden z kolejnych rządów nie był zainteresowany wzmocnieniem umiejętności i kompetencji obywatelskich, które umożliwiłyby obywatelom i organizacjom trzeciego sektora sprawny udział w politykach publicznych. Widać to m.in. w: braku wsparcia dla rozwoju społecznych organów oświaty, czyli rad szkół i samorządowych rad oświatowych oraz niepowołaniu Krajowej Rady Oświatowej; marginalizowaniu mechanizmów wpływu obywatelskiego (zwłaszcza konsultacji publicznych); próbach osłabienia obywatelskiego *literacy* zubażaniem programów edukacyjnych dotyczących spraw funkcjonowania społeczeństwa; psuciu i komplikowaniu prawa oświatowego.

- Źródeł rachitycznej pozycji obywateli i organizacji trzeciego sektora w projektowaniu polityki edukacyjnej w Polsce poszukiwać należy również poza wartościami determinującymi kształt modelu zarządzania edukacją, który *de facto* pozostawia

niewiele miejsca obywatelom i trzeciemu sektorowi. Są to zatem także: brak odpowiednich zasobów ekonomicznych, kadrowych i organizacyjnych organizacji trzeciego sektora, które wzmocniłyby ich pozycję rzeczniczą w edukacji, pozwalając na wyjście poza funkcję produkcyjną; brak solidnego zaplecza dla trzeciego sektora w edukacji w postaci organizacji parasolowych, które konsolidowałyby wysoce heterogeniczne środowisko trzeciego sektora w edukacji; bariery instytucjonalne w postaci braku czasu na działalność rzeczniczą w edukacji; postępujące „upłynnianie” edukacji na szczeblu szkolnictwa podstawowego po 2015 r., które łączyć należy z postępującą destabilizacją i niepewnością samych usług edukacyjnych i całego systemu edukacji.

- W edukacji obywatele i organizacje trzeciego sektora pełnią role uzupełniające (*supplementary/complementary*), a ich główną funkcją jest uzupełnienie działań rządu/samorządów w obszarach z których ci aktorzy instytucjonalni się wcześniej wycofali, nie radzą sobie lub nie są nimi zainteresowani (rola tzw. wypełniania nisz według Weisbroda, 1977, 1988, 1997). Obywatele i organizacje nie wychodzą zatem poza omówioną w literaturze funkcję produkcji usług ustalonych przez głównych aktorów instytucjonalnych (*co-implementer*), ale rzadko są inicjującymi zmiany (*co-designer*) (Voorberg i in., 2015; Surva, Toñurist i Lember, 2016), chociaż jak pokazują w książce obywatele i organizacje trzeciego sektora są w stanie w edukacji, przy sprzyjających warunkach, pełnić rolę inicjatora zmian/przedsiębiorcy polityki (Kingdom, 2003).
- Obecny model zarządzania edukacją w Polsce daleki jest od modelu *governance* i ani przed 2015 r., ani tym bardziej po 2015 r., rządy nie podzieliły się z obywatelami i trzecim sektorem władzą w edukacji. Na obywateli i reprezentujące ich organizacje trzeciego sektora jedynie w pewnym stopniu przeniesiono koszty realizacji zadań oświatowych, związane z prowadzeniem szkół (na obszarach wiejskich), włączając ich w role przymusowych koproducentów (Fotaki, 2011) albo – jak ma to miejsce w miastach – traktując jako narzędzie do przeprowadzenia opisanej przez Blomqvist (2004) „rewolucji wyboru”. Poza pierwszymi latami okresu transformacji ustrojowej, kiedy w wyniku oddolnej presji obywateli i środowisk oświatowych przełamano monopol państwa, a system oświaty decentralizowano i demokratyzowano, tworząc zręby systemu organów społecznych w oświacie, kolejno następane rządy nie stosowały reguł i mechanizmów *governance*. Proces budowania współzależnych relacji z obywatelami w edukacji, który miał miejsce bezpośrednio po zmianie systemowej, został przez kolejne rządy zatrzymany w „pół drogi”. Ową „połową drogi” jest w tym

przypadku ograniczenie udziału trzeciego sektora i obywateli do produkcji usług, przy – mniej lub bardziej – świadomym marginalizowaniu ich roli w projektowaniu polityki edukacyjnej

- Wzmocnienie pozycji obywateli i trzeciego sektora w polityce edukacji w Polsce nie było efektem celowo realizowanych reform, ale skutkiem korzystnego zbiegu okoliczności politycznych, gospodarczych i społecznych (tzw. otwarcie okien polityki – Kingdom, 2003), wyjściem awaryjnym w rozwiązywaniu palącego problemu edukacyjnego lub efektem realizacji polityki intencyjnej, kiedy problem w edukacji jest tak bardzo palący, że dalsza beczynność rządu /samorządów jest niemożliwa (Zybała, 2012). Z takimi sytuacjami w polskiej edukacji mieliśmy do czynienia wielokrotnie, ale za najważniejsze uznaję: (1) zagwarantowanie podmiotom niepublicznym możliwości tworzenia szkół i placówek oświatowych, a od 2001 r. również równości ich finansowania z publicznymi szkołami i placówkami edukacyjno-wychowawczymi na fali przemian demokratycznych w latach 90. XX w., dzięki polityce ugrupowań postsolidarnościowych; (2) wprowadzenie do systemu oświaty przez rząd mniejszościowy PiS tzw. innych form wychowania przedszkolnego, które znacząco poprawiły dostęp do usług wychowania przedszkolnego; (3) instytucjonalizację mechanizmu przekazywania szkół na podstawie umowy, kiedy w polityce rządu PO-PSL dominował kurs na wzmocnienie strategii samorządowo-rynkowych w modernizacji sfery społecznej. W każdym z tych przypadków obywatele i organizacje trzeciego sektora pełnili funkcję przedsiębiorców polityki (Kingdom, 2003), którzy zwracali uwagę rządu i opinii publicznej na określony problem, jak monopol państwowy w edukacji, dramatycznie niską dostępność usług przedszkolnych, potrzebę ratowania upadających wiejskich szkół. Następnie umieszczali dany problem w agendzie polityki edukacyjnej, proponowali rozwiązania, oferowali swoje zasoby i uczestniczyli w rozwiązaniu problemu.
- Brak jest w Polsce przełamania dotychczasowego modelu zarządzania usługami edukacyjnymi, który utrzymuje bierność obywateli w projektowaniu polityki edukacyjnej, ogranicza pojawiające się w systemie innowacje do innowacji narastających (Osborne i Brown, 2005), których celem jest stopniowa poprawa i usprawnienie systemu. Jednak innowacje kolaboratywne (Torfing, 2016) lub transformacyjne/totalne (Osborne i Brown, 2005), które pozwalają ten system gruntownie przebudować, budując wartość publiczną, jaką jest demokratyzacja polityki edukacyjnej, są niezwykle rzadkie (w książce opisano 3 przypadki, tj. ustawowe

zagwarantowanie podmiotom niepublicznym możliwości tworzenia placówek oświatowych w 1991 r., wprowadzenie na bazie doświadczeń organizacji trzeciego sektora w prowadzeniu tzw. alternatywnych ośrodków przedszkolnych tzw. innych form wychowania przedszkolnego w 2007 r. oraz instytucjonalizacja mechanizmu przekazywania tzw. małych szkół na podstawie umowy, bez uprzedniej likwidacji tych placówek w 2009 r.).

- Z perspektywy koprodukcji istotne jest jednak to, że chociaż koprodukcja instrumentalna, której towarzyszą innowacje narastające, nie ma zdolności do przebudowania całego systemu usług publicznych, *de facto* jest w stanie wyzwolić różne typy innowacji w usługach publicznych, które ten system usprawniają.
- W zakresie możliwych scenariuszy rozwoju modeli zarządzania publicznego w polskiej edukacji ustaliłam, że z uwagi na obecne tendencje centralizacyjne, nowy etatyzm i konserwatyzm, wysoce prawdopodobne jest dalsze oddalanie od modelu współzarządzania.
- Ustalenia w zakresie modeli zarządzania edukacją na poziomie krajowym ważne są też na poziomie lokalnym (w samorządach gmin). W lokalnych politykach edukacyjnych, pomimo zidentyfikowania licznych praktyk koprodukcyjnych, obywatele i organizacje trzeciego sektora pełnią funkcje produkcyjne i uzupełniające, ich włączenie w te polityki przez przedstawicieli samorządów gmin postrzegane jest jako czasochłonne i kosztochłonne i rozpatrywane wyłącznie z perspektywy logiki produktowej. Logika usługowa, która kładzie nacisk na pozaekonomiczne rezultaty włączenia obywateli/trzeciego sektora w projektowanie i produkcję usług publicznych, jak demokratyzowanie polityk publicznych i niwelowanie asymetrii między obywateli i władzą oraz budowa współodpowiedzialnych i policentrycznych układów, nie jest znana. Dominującą logiką zarządzania edukacją na poziomie lokalnym, bez względu na region czy typ gminy, jest nowe zarządzanie publiczne, z charakterystyczną dla niego kulturą kontaktu, menedżeryzmem, konsumeryzmem i przywiązaniem do zwiększania efektywności ekonomicznej. W takim układzie koprodukcja nie wykracza poza *opis* (Durose i in., 2013). Włączenie organizacji trzeciego sektora w lokalne systemy usług edukacyjnych ma bowiem na celu wykorzystanie ich wkładu (*input*) po to, aby osiągnąć określone rezultaty. Rezultaty te opisane są w odniesieniu do wartości instrumentalnych, tzn. efektywności i skuteczności według zasady *value for money* (utrzymanie dostępu do usług edukacyjnych na dotychczasowym poziomie po wycofaniu się samorządów z ich realizacji na obszarach wiejskich), oraz poszerzenia

zasady wolnego wyboru usług edukacyjnych dla odbiorców spoza grupy tzw. przeciętnych wyborców (Weisbrod, 1977, 1988, 1997) (w miastach). W polskich gminach efektywność ekonomiczna jako naczelnny argument za wprowadzeniem trzeciego sektora do produkcji lokalnych usług edukacyjnych przemawia za tym, że relacje międzysektorowe lokują się w klasycznych ujęciach ekonomiczno-politologicznych. Charakterystyczne jest to, że w polskich gminach, w edukacji, znajdują miejsce oba nurty szkoły klasycznej, tj. nurt konkurencji wraz z teorią nisz Weisbroda (1977, 1988, 1997), który uzasadnia pojawienie się trzeciego sektora w usługach edukacyjnych na obszarach wiejskich i nurt współpracy z teorią współzależności Salamona (1987, 1987a, 1995), który dotyczy relacji międzysektorowych w miastach. W polskich gminach, w wyniku włączenia organizacji trzeciego sektora w produkcję lokalnych usług edukacyjnych, realizowany jest również cel polityczny, tj. wzmocnienie politycznej legitymizacji i utrzymanie władzy politycznej (zob. Borzel i Risse, 2010). W gminach objętych moim badaniem, bez względu na ich typ i lokalizację, nie zidentyfikowałam modelu *governance*, który uzasadnia włączenie organizacji trzeciego sektora w lokalne systemy edukacyjne wartościami autotelicznymi, tj. oparciem lokalnych systemów oświatowych na współzależności i współodpowiedzialności oraz budową obywatelskiej transformacyjnej polityki edukacyjnej (choć dwóm na 32 zbadane gminy relatywnie blisko było do modelu *governance*). Koprodukcja na poziomie lokalnym uzasadniana jest narracją kosztową i analizowana pod kątem wzmocnienia skuteczności samorządów w realizacji zadań edukacyjnych w dobie ograniczeń finansowych. Coraz częściej jednak, z uwagi na pogarszającą się sytuację finansową samorządów w wyniku podwójnego kryzysu w edukacji, włączenie organizacji w lokalne systemy oświaty *de facto* oznacza przeniesienie odpowiedzialności finansowo-organizacyjnej za produkcję usług na organizacje. Zakres realizowanych przez nie zadań w ostatnich latach okazał się nieadekwatny do wsparcia udzielonego im przez samorzady. Organizacje najczęściej nie mogą liczyć na pomoc samorządów, która wykraczałaby poza określone ustawowo minimum.

- Jest wysoce prawdopodobne, że na poziomie lokalnym – z uwagi na mocną pozycję tradycji zarządzania lokalnymi systemami edukacyjnymi w ramach modelu nowego zarządzania publicznego, a także ograniczenia finansowe, które kierują część gmin na tory modelu komunitarnego – wdrożenie modelu *governance* wraz z wpisana w niego koprodukcją transformacyjną i obywatelską transformacyjną polityką edukacyjną

będzie w najbliższych latach niemożliwe. Polityki edukacyjne na poziomie lokalnym, podlegające silnej presji finansowej z powodu podwójnego kryzysu, będą nadal politykami efektywności ekonomicznej, asymetrii sił i instrumentalnego traktowania trzeciego sektora. Co więcej, tendencje centralistyczne, które obecnie pojawiają się w niektórych gminach, będą zawężać przestrzeń dla trzeciego sektora już nie tylko w wymiarze *co-governance*, ale także *co-management*, czyniąc budowę obywatelskiej transformacyjnej polityki edukacyjnej utopijną.

- W odniesieniu do badania koprodukcji indywidualnej (użytkowników usług) w edukacji ustaliłam, że bycie nauczycielem i rodzicem w szkole podstawowej prowadzonej przez organizację trzeciego sektora i samorząd gminy nie jest tożsame. Większe zaangażowanie rodziców i nauczycieli w funkcjonowanie szkół trzeciego sektora, a także większa otwartość nauczycieli z tych szkół na udział/decydowanie rodziców w czterech wyróżnionych obszarach (włączając w to tzw. bastiony nauczycielskie jak sprawy kadrowe i metody nauczania), są wynikiem skomplikowanego *procesu wzajemnego dostosowania (mutual readjustment* – Durose i in., 2013). Ustaliłam ponadto, że szkoły trzeciego sektora są wyraźnie bardziej pro-koprodukcyjne niż szkoły samorządów gmin (zob. też Bifulco i Ladd, 2006). Przełamanie hierarchicznych wzorów zarządzania usługami w szkołach trzeciego sektora bezsprzecznie wzmacnia pozycję rodziców, co istotne, nie naruszając przy tym znacząco pozycji profesjonalistów. W szkołach podstawowych prowadzonych przez organizacje trzeciego sektora możemy zatem mówić o nowej legitymizacji nauczycielskiej profesji, która nie osłabia pozycji nauczycieli, a tym bardziej nie deprofesjonalizuje zawodu nauczyciela, ale buduje demokratyczny profesjonalizm (Whitty, 2002, 2008; Whitty i Whisby, 2006). Ustalono ponadto, że pozycja i warunki pracy nauczycieli zatrudnionych w szkołach podstawowych prowadzonych przez samorządy gmin i organizacje trzeciego sektora nie jest tożsama, a główne różnice odnoszą się do czasu pracy i wysokości wynagrodzenia. Istotne jest jednak to, że różnice te – jak się powszechnie uważa – nie tyle są konsekwencją zróżnicowania obowiązujących przepisów prawnych regulujących zatrudnienie nauczycieli w szkołach w zależności od organu prowadzącego (samorządowych na podstawie Karty Nauczyciela, a w trzeciosektorowych Kodeksu pracy), co skutkiem wątpliwych zasobów ekonomicznych stowarzyszeń i fundacji jako organów prowadzących szkoły.

4.4. Struktura monografii

Obywatelska polityka edukacyjna. Koprodukcja i współtworzenie to książka, która składa się z ośmiu rozdziałów. Pierwsze cztery rozdziały tworzą część teoretyczną, w której dokonałam przeglądu literatury, uzupełniając go o autorskie odniesienia do edukacji. Kolejne cztery rozdziały tworzą część empiryczną, w której zawarłam zagadnienia metodologiczne i wyniki własnych badań.

W rozdziale pierwszym omawiam teoretyczne zaplecze koprodukcji i współtworzenia, przedstawiając definicje obu koncepcji, ich genezę, a także różnice i podobieństwa między nimi i w ujęciach różnych badaczy. Pokazuję, jak skomplikowaną materią jest koprodukcja i współtworzenie w ujęciu teoretycznym, jak niejednoznaczne i zróżnicowane są obie koncepcje.

W rozdziale drugim pokazuję obie tytułowe koncepcje w perspektywie modeli zarządzania publicznego. Przyglądam się tutaj zatem roli, możliwościom i zakresowi udziału obywateli i organizacji trzeciego sektora w projektowaniu i produkcji usług publicznych w czterech omówionych w literaturze przedmiotu modelach, tj. tradycyjnej administracji publicznej (Weber, 1922/2002), nowym zarządzaniu publicznym (Hood, 1991), *governance* (Osborne, 2006, 2010) oraz modelu komunitarnym (Pestoff, 2018, 2019).

Rozdział trzeci traktuje o koprodukcji i współtworzeniu w kontekście innowacji w usługach publicznych. Mając na uwadze to, że PSI, podobnie jak koprodukcja i współtworzenie, to pojęcie definicyjnie niejasne, wieloznaczne i zarazem w ostatnich latach mocno eksploatowane pod względem badawczym i praktycznym w administracji i zarządzaniu publicznym, w rozdziale trzecim przedstawiam zaplecze teoretyczne innowacji w usługach publicznych, odnosząc się do ich źródeł, typów, czynników stymulujących i utrudniających ich pojawienie się. Pokazuję także, jak innowacje w usługach publicznych tworzą sprzężenie zwrotne z koprodukcją i współtworzeniem, starając się zgłębić powody, dlaczego koprodukcję i współtworzenie wskazuje się jako koncepcje, które mają ogromny potencjał innowacyjny zarówno w politykach publicznych (*policy*), jak i praktyce politycznej (*politics*).

Rozdział czwarty to zaplecze teoretyczne dla koprodukcji międzyorganizacyjnej, która dotyczy współpracy między organizacjami trzeciego sektora z rządem/ samorządami lokalnymi (Brandsen i Pestoff, 2006). Pokazuję w nim, jak rozumiany jest ten rodzaj koprodukcji w literaturze przedmiotu, wskazując na dotychczasowe słabe rozpoznanie trzeciego sektora w kontekście koprodukcji. Omawiam również ustalenia literatury w zakresie korzyści, kosztów i ryzyk koprodukcji międzyorganizacyjnej, a także pokazuję różne koncepcyjne ujęcia

trzeciego sektora w kontekście koprodukcji (podejście klasyczne, hybrydyzację i perspektywę neoinstytucjonalną bliską *governance*).

Rozdział piąty to wprowadzenie do części empirycznej. Zawarłam w nim konceptualizację procesu badawczego. Wyjaśniam tu, w jaki sposób i tłumaczę dlaczego sformułowałam określone pytania badawcze, stawiam hipotezy oraz przedstawiam definicje operacyjne stosowane w książce i przedstawiam sposób, w jaki operacjonalizuję używane pojęcia. Tutaj zawarłam informacje na temat tego, co rozumiem pod autorskim pojęciem koprodukcja instrumentalna i transformacyjna oraz obywatelska polityka edukacyjna i jej dwa typy, tj. obywatelska instrumentalna polityka edukacyjna i obywatelska transformacyjna polityka edukacyjna. W tym rozdziale opisuję także metodologię własnych badań, w podziale na moduły badawcze, które dotyczą koprodukcji na poziomie makro, czyli kraju, mezo, czyli samorządów gmin i mikro, czyli organizacji produkujących usługi, tj. szkół podstawowych. Tutaj omawiam metody i techniki badawcze w każdym module, prezentuję zestawienia statystyczne gmin i szkół, które badałam, metryczki z badań ankietowych wśród nauczycieli i rodziców, itp.

Rozdział szósty zawiera opis systemu edukacji w odniesieniu do szkół podstawowych oraz omówienie modelu zarządzania edukacją w kontekście szkół podstawowych. Przedstawiam zatem tutaj ramy instytucjonalno-prawne systemu polskiej edukacji po 1989 r. oraz role różnych aktorów w tym systemie (z uwzględnieniem obywateli i trzeciego sektora) i ich wzajemne powiązania w kontekście koprodukcji.

Rozdział siódmy traktuje o lokalnych modelach zarządzania edukacją oraz rolach organizacji trzeciego sektora i obywateli w projektowaniu i produkcji lokalnych usług edukacyjnych. W rozdziale tym opisuję praktyki koprodukcyjne, które zidentyfikowałam w systemach edukacji w gminach, różnice w koprodukcji międzyorganizacyjnej w mieście i na wsi oraz bariery dla wdrożenia koprodukcji międzyorganizacyjnej na szczeblu lokalnym. Odnoszę się także do tego, jak wygląda koprodukcja międzyorganizacyjna w czasach podwójnego kryzysu w oświacie w latach 2016-2021. W tym rozdziale pokazuję też możliwe scenariusze rozwoju modeli zarządzania lokalną edukacją i obywatelskich lokalnych polityk edukacyjnych na najbliższe lata.

W rozdziale ósmym analizuję koprodukcję indywidualną, z którą mamy do czynienia w szkołach podstawowych, a która dotyczy współdziałania rodziców uczniów z nauczycielami. W rozdziale przedstawiłam udział rodziców i nauczycieli w projektowaniu i produkcji usług edukacyjnych w szkołach w odniesieniu do takich zmiennych, jak: powody wyboru szkoły podstawowej przez rodziców i nauczycieli, zadania realizowane przez rodziców w szkołach/

percepcja zadań rodziców w szkołach przez nauczycieli, natężenie wpływu rodziców i nauczycieli na usługi edukacyjne i funkcjonowanie szkół w czterech wyróżnionych przeze mnie obszarach (finansowym, kadrowym, organizacyjnym i nauczania), poczucie wpływu (*self-efficacy*) rodziców i nauczycieli w czterech obszarach, zadowolenie rodziców i nauczycieli w czterech obszarach funkcjonowania szkół. W tym rozdziale staram się dociec, czy reżim instytucjonalny (zdeterminowany typem organu prowadzącego placówkę), w którym funkcjonuje szkoła podstawowa, wpływa na typ koprodukcji. Innymi słowy, patrzę, czy w szkołach podstawowych trzeciego sektora i samorządów gmin istnieją podobne, czy inne warunki i możliwości do wdrożenia koprodukcji? I czy możemy mówić o jednym czy różnych typach koprodukcji w zależności od typu organu prowadzącego szkołę podstawową? Patrzę też na koprodukcję w szkołach podstawowych z perspektywy nauczycieli, starając się odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób koprodukcja zmienia ich rolę – czy prowadzi do opisaney w literaturze przedmiotu deprofesjonalizacji/reprofesjonalizacji zawodu (Duyvendak, Knijn i Kremer, 2006; Noordegraaf, 2007, 2015; Furlong, 2005; Tomlinson, 2005), czy raczej buduje tzw. demokratyczny profesjonalizm (Whitty, 2002, 2008)?

4.6 Bibliografia

Alford, J. (2009). *Engaging Public Sector Clients: From Service-Delivery to Co-Production*. Basingstoke, UK: Palgrave Macmillan.

Aligica, P.D. (2016). Neither market nor state domain: Nonprofits from the Ostroms' theoretical perspective. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 45(4S), s. 43S60S.

Aligica, P.D., Tarko, V. (2012). Polycentricity: From Polanyi to Ostrom, and beyond. *Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions*, 25(2), s. 237–262.

Arnstein, S.R. (1969). Ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(1), s. 216–226.

Baker, B. (2010). *The Pendulum Swings: Transforming School Reform*. Stoke on Trent & Sterling, VA: Trentham Books.

Bartkowski, J. (2003). *Tradycja i polityka. Wpływ tradycji kulturowych polskich regionów na współczesne zachowania społeczne i polityczne*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”.

Bekkers, V., Edelenbos, J., Steijn, B. (2011). Linking innovation to the public sector: Contexts, concepts and challenges. W: Bekkers, V., Edelenbos, J., Steijn, B. (red.), *Innovation in the Public Sector: Linking Capacity and Leadership* (s. 3–32). Basingstoke, UK: Palgrave Macmillan.

Bifulco, R., Ladd, H.F. (2006). Institutional change and co-production of public services: The effect of charter schools on parental involvement. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 16(4), s. 553–576.

Blandi, V. (2018). *Customer Uncertainty: A Source of Organizational Inefficiency in the Light of the Modularity Theory of the Firm*. PhD Thesis University of Trento. Pabrano z: <http://eprintsphd.biblio.unitn.it/3056/> (dostęp: 15.02.2020).

Blomqvist, P. (2004). The choice revolution: Privatization of Swedish welfare services in the 1990s. *Social Policy & Administration*, 38(2), s. 139–155.

Bode, I., Brandsen, T. (2014). State-third sector partnerships: A short overview of key issues in the debate. Introduction to the special issue on state-third sector partnerships. *Public Management Review*, 16(8), s. 1055–1066.

Borzel, T.A., Risse, T. (2010). Governance without a state: Can it work? *Regulation and Governance*, 4(2), s. 113–134.

Bovaird, T., Loeffler, E. (2021). Developing evidence-based co-production: A research agenda. W: Loeffler, E., Bovaird, T. (red.), *The Palgrave Handbook of Co-Production of Public Services and Outcomes* (s. 693–713). Basingstoke, UK: Palgrave Macmillan.

Brandsen, T., Helderma, J.-K. (2012). The conditions for successful co-production in housing. W: Pestoff, V., Brandsen, T., Verschuere, B. (red.), *New Public Governance, the Third Sector and Co-Production* (s. 169–191). London & New York: Routledge.

Brandsen, T., Honingh, M. (2016). Distinguishing different types of coproduction: A conceptual analysis based on the classical definitions. *Public Administration Review*, 76(3), s. 427–435.

Brandsen, T., Honingh, M. (2018). Definitions of co-production and co-creation. W: Brandsen, T., Steen, T., Verschuere, B. (red.), *Co-Production and Co-Creation: Engaging Citizens in Public Services* (s. 9–17). London & New York: Routledge.

Brandsen, T., Pestoff, V. (2008). Co-production, the third sector and the delivery of public services: An introduction. W: Pestoff, V., Brandsen, T. (red.), *Co-production: The Third Sector and the Delivery of Public Services* (s. 1-9). London & New York: Routledge.

Brandsen, T., Pestoff, V., Verschuere, B. (2012). Co-production as a maturing concept. W: Pestoff, V., Brandsen, T., Verschuere, B. (red.), *New Public Governance, the Third Sector and Co-Production* (s. 1–9). London & New York: Routledge.

Brandsen, T., Steen, T., Verschuere, B. (2018). Co-Creation and co-production in public services: Urgent issues in practice and research. W: Brandsen, T., Steen, T., Verschuere, B. (red.), *Co-Production and Co-Creation: Engaging Citizens in Public Services* (s. 3–8). London & New York: Routledge.

Brown, K., Keast, R. (2003). Community-government engagement: Community connections through networked arrangements. *Asian Journal of Public Administration*, 25(1), s. 107–132.

- Brudney, J.L. (1983). The evaluation of coproduction programs. *Policy Studies Journal*, 12(2), s. 376–385.
- Bryson, J.M., Crosby, B.C., Stone, M.M. (2006). The design and implementation of cross-sector collaborations: Propositions from the literature. *Public Administration Review*, 66(1), s. 44–55.
- Coston, J.M. (1998). A model and typology of government-NGO relationships. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 27(3), s. 358–382.
- Cuban, L. (1990). Reforming again, again, and again. *Educational Researcher*, 19(1), s. 3–13.
- De Vries, H., Bekkers i V., Tummers, L. (2015). Innovation in the public sector: A systematic review and future research agenda. *Public Administration*, 94(1), s. 146–166.
- DiMaggio, P.J., Powell, W.W. (1983). The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields. *American Sociological Review*, 48(2), s. 147–160.
- Dudau, A., Glennon, R., Verschuere, B. (2019). Following the yellow brick road? (Dis)enchantment with co-design, co-production and value co-creation in public services. *Public Management Review*, 21(11), s. 1577–1594.
- Durose, C., Mangan, C., Needham, C., Rees, J., Hilton, M. (2013). *Transforming Local Public Services through Co-production*. Birmingham: University of Birmingham, Arts & Humanities Research Council. Pobrano z: <https://www.birmingham.ac.uk/Documents/college-social-sciences/government-society/inlogov/briefing-papers/2013/transforming-local-publicservices-co-production.pdf> (dostęp: 15.05.2020).
- Fligstein, N., McAdam, D. (2012). *A Theory of Fields*. Oxford: Oxford University Press.
- Fotaki, M. (2011). Towards developing new partnerships in public services: Users and consumers, citizens and/or co-producers in health and social care in England and Sweden. *Public Administration*, 89(3), s. 933–995.
- Fugini, M., Bracci, E., Sicilia, M. (red.) (2016). *Co-production in the Public Sector: Experiences and Challenges*. Mediolan: Politecnico Di Milano & Springer.
- Gawłowski, R. (2018). Co-production as a tool for realisation of public services. *Zarządzanie Publiczne/ Public Governance*, 44(2), s. 71-81.
- Gazley, B. (2021). Co-production from a third-sector perspective. W: Loeffler, E., Bovaird, T. (red.), *The Palgrave Handbook of Co-Production of Public Services and Outcomes* (s. 229–246). Basingstoke, UK: Palgrave Macmillan.
- Gazley, B., Cheng, Y. (2020). Integrating coproduction theory into voluntary sector theories: approaches and implications for Chinese governance. *Journal of Chinese Governance*, 5(1), s. 28–47.
- GUS (2020). *Regiony Polski 2020*. Warszawa: Główny Urząd Statystyczny.

Hartley, H. (2005). Innovation in governance and public services: Past and present. *Public Money and Management*, 25(1), s. 27–34.

Hausner, J. (2002). Od idealnej biurokracji do zarządzania publicznego. W: Marody, M. (red.), *Wymiary życia społecznego. Polska na przełomie XX i XXI wieku* (s. 420–440). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Hausner, J. (2008). *Zarządzanie publiczne*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Hausner, J. (2015). Governance i jego konceptualizacyjne podstawy. W: Mazur, S. (red.), *Współzarządzanie publiczne* (s. 17–37). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Herbst, M. (2005). *Oblicza społeczeństwa obywatelskiego*. Warszawa: Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.

Hirschman, A.O. (1970). *Exit, Voice, and Loyalty: Responses to Decline in Firms, Organizations, and States*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Hood, C. (1991). A public management for all seasons? *Public Administration*, 69(1), s. 3–19.

Horne, M., Shirley, T. (2009). *Co-Production in Public Services: A New Partnership with Citizens*. London: Cabinet Office The Strategy Unit. Pobrano z: https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/+http://www.cabinetoffice.gov.uk/media/207033/public_services_co-production.pdf (dostęp: 08.08.2020).

Jakobsen, M. (2013). Can government initiatives increase citizen coproduction? Results of a randomized field experiment. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 23(1), s. 27–54.

Kang, S., van Ryzin, G.G. (2021). Experimental methods for investigating co-production. W: Loeffler, E., Bovaird, T. (red.), *The Palgrave Handbook of Co-Production of Public Services and Outcomes* (s. 639–657). Basingstoke, UK: Palgrave Macmillan.

Kaźmierczak, T. (2012). Koprodukcja czyli “prawo do miasta” w działaniu: jak poprawić partycypację publiczną przez udział obywateli w świadczeniu usług publicznych. Warszawa: Instytut Spraw Publicznych.

Kaźmierczak, T. (2014). Koprodukcja usług publicznych (koncepcja, badania, rola w świadczeniu usług adresowanych do osób wykluczonych społecznie, warunki upowszechnienia). Ekspertyza w ramach projektu „EAPN Polska – wspólnie budujemy Europę Socjalną”. Warszawa: EAPN. Pobrano z: <https://www.eapn.org.pl/publikacje/ekspertyzy/> (dostęp: 15.03.2020).

Keast, R., Mandell, M. (2014). The collaborative push: Moving beyond the rhetoric and gaining evidence. *Journal of Management & Governance*, 18(1), s. 9–28.

Kekez, A., Howlett, M., Ramesh, M. (2019). Collaboration in public service delivery: what, when and how. W: Kekez, A., Howlett, M., Ramesh, M. (red.), *Collaboration in Public Service Delivery: Promise and Pitfalls* (s. 3–17). Cheltenham, UK & Northampton, MA, USA: Edward Elgar Publishing.

Kingdom, J.W. (2003). *Agendas, Alternatives and Public Policies: Second Edition*. New York: Longman.

Kołomycew, A. (2017). Uspołecznienie procesu realizacji zadań oświatowych jako forma racjonalizacji polityki publicznej gmin. *Środkowoeuropejskie Studia Polityczne*, 3, s. 191–213.

Komisja Europejska / EACEA / Eurydice (2019). *Compulsory Education in Europe – 2019/20. Eurydice. Facts and Figures*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Pobrano z: https://eacea.ec.europa.eu/nationalpolicies/eurydice/sites/eurydice/files/compulsory_education_in_europe_2019_20.pdf (dostęp: 15.06.2020).

Loeffler, E. (2009). Governance in a network society. W: Bovaird, T., Loeffler, E. (red.), *Public Management and Governance: Second Edition* (s. 215–232). London: SAGE Publications Ltd.

Loeffler, E. (2015). Public governance in a network society. W: *Public Management and Governance: 3rd Edition* (s. 207–222). London & New York: Routledge.

Loeffler, E. (2018). Providing public safety and public order through co-production. W: Brandsen, T., Steen, T., Verschuere, B. (red.), *Co-Production and Co-Creation: Engaging Citizens in Public Services* (s. 211–222). London & New York: Routledge.

Loeffler, E. (2021). *Co-Production of Public Services and Outcomes*. Houndmills: Palgrave Macmillan.

Loeffler, E., Bovird, T. (2021). User and community co-production of public value. W: Loeffler, E., Bovaird, T. (red.), *The Palgrave Handbook of Co-Production of Public Services and Outcomes* (s. 31–57). Basingstoke, UK: Palgrave Macmillan.

Loeffler, E., Bovaird, T. (red.) (2021), *The Palgrave Handbook of Co-Production of Public Services and Outcomes*. Basingstoke, UK: Palgrave Macmillan.

Loeffler, E., Parrado, S., Bovaird, T., van Ryzin, G. (2008). „If You Want to go Fast, Walk Alone. If You Want to Go Far, Walk Together”: *Citizens and the Co-production of Public Services. Report to EU Presidency*. Paris: Ministry of Finance, Budget & Public Services.

Loeffler, E., Timm-Arnold, P. (2020). Comparing user and community co-production approaches in local ‘welfare’ and ‘low and order’ services: Does the governance mode matter? *Public Policy and Administration*, 36(1), s. 115–137.

Marwell, N.P., Brown, M. (2020). Toward a governance framework for government-nonprofit relations. W: Powell, W.W., Bromley, P. (red.), *Nonprofit Sector* (s. 231–250). Redwood City: Stanford University Press.

Mazur, S. (red.) (2015). *Współzarządzanie publiczne*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Mazur, S. (red.) (2015a). *Sprawne państwo. Reformy samorządu lokalnego w wybranych krajach*. Kraków: Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie.

- McGinnis, M.D., Ostrom, E. (2012). Reflections on Vincent Ostrom, public administration, and polycentricity. *Public Administration Review*, 72(1), s. 15–25.
- McMullin, C., Needham, C. (2018). Co-production in healthcare. W: Brandsen, T., Steen, T., Verschuere, B. (red.), *Co-Production and Co-Creation: Engaging Citizens in Public Services* (s. 151–160). London & New York: Routledge.
- Moore, M. (2005). Break-through innovations and continuous improvement: Two different models of innovative processes in the public sector. *Public Money & Management*, 25(1), s. 43–50.
- Moore, M., Hartley, J. (2008). Innovations in governance. *Public Management Review*, 10(1), s. 3–20.
- Moore, M., Hartley, J. (2010). Innovations in governance. W: Osborne, S.P. (red.), *The New Public Governance? Emerging Perspectives on the Theory and Practice of Public Governance* (s. 52–71). London & New York: Routledge.
- OECD (2011). *Together for Better Public Services: Partnering with Citizens and Civil Society*. Paris: OECD.
- O’Flynn, J. (2009). The cult of collaboration in public policy. *Australian Journal of Public Administration*, 68(1), s. 112–116.
- Osborne, S.P. (2006). The New Public Governance? *Public Administration Review*, 8(3), s. 377–387.
- Osborne, S.P. (2010). Delivering public services: Time for a new theory? *Public Management Review*, 12(1), s. 1–10.
- Osborne, S.P. (2018). From public service-dominant logic to public service logic: are public service organizations capable of co-production and value co-creation. *Public Management Review*, 20(2), s. 225–231.
- Osborne, S.P. (2020). *Public Service Logic: Creating Value for Public Service Users, Citizens, and Society Through Public Service Delivery*. London & New York: Routledge.
- Osborne, S.P., Brown, K. (2005). *Managing Change and Innovation in Public Service Organisations*. London & New York: Routledge.
- Osborne, S.P., Randor, Z., Strokosch, K. (2016). Co-production and the co-creation of value in public services: A suitable case for treatment? *Public Management Review*, 18(5), s. 639–653.
- Osborne, S.P., Strokosch, K. (2013). It takes two to tango? Understanding the co-production of public services by integrating the services management and public administration perspectives. *British Journal of Management*, 24(S1), s. S31–S47.

- Osborne, S.P., Strokosch, K. (2021). Co-production from a public service logic perspective. W: Loeffler, E., Bovaird, T. (red.), *The Palgrave Handbook of Co-Production of Public Services and Outcomes* (s. 117–131). Basingstoke, UK: Palgrave Macmillan.
- Osborne, S.P., Strokosch, K., Randor, Z. (2018). Co-production and the co-creation of value in public services: A perspective from service management. W: Brandsen, T., Steen, T., Verschuere, B. (red.), *Co-Production and the Co-Creation: Engaging Citizens in Public Services* (s. 18–26). London & New York: Routledge.
- Ostrom, E. (1990). *Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ostrom, E. (2005). *Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action*. W: Menard, C., Shirley, M.M. (red.), *Handbook of Institutional Economics* (s. 819–848). Dordrecht: Springer.
- Palumbo, R., Manna, R. (2018). What if things go wrong in co-producing health services? Exploring the implementation problems of health care co-production. *Policy and Society*, 37(3), s. 368–375.
- Parrado, S., van Ryzin, G., Bovaird, T., Loeffler, E. (2013). Correlates of co-production: Evidence from a five-nation survey of citizens. *International Public Management Journal*, 16(1), s. 85–112.
- Pawlak, M., Sadowski, I. (2017). Nowy instytucjonalizm w analizach polskiego społeczeństwa – tradycje, stan badań i perspektywy. *Studia Polityczne*, 45(2), s. 27-52.
- Percy, S. (1984). Citizen participation in the coproduction of urban services. *Urban Affairs Review*, 19, s. 431–446.
- Petrescu, M. (2019). From marketing to public value: towards a theory of public service ecosystems. *Public Management Review*, 21(11), s. 1733–1752.
- Pestoff, V. (2009). *A Democratic Architecture for the Welfare State*. London & New York: Routledge.
- Pestoff, V. (2012). Co-production and the third sector social services in Europe: Some concepts and evidence. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 23(4), s. 1102–1118.
- Pestoff, V. (2012a). Co-production and third sector social services in Europe. Some crucial concepts. W: Pestoff, V., Brandsen, T., Verschuere, B. (red.), *New Public Governance, the Third Sector and Co-Production* (s. 13–34). London & New York: Routledge.
- Pestoff, V. (2014). Collective action and the sustainability of co-production. *Public Management Review*, 16(3), s. 384–401.
- Pestoff, V. (2018). Co-Production at the crossroads of public administration regimes. W: Brandsen, T., Steen, T., Verschuere, B. (red.), *Co-Production and Co-Creation: Engaging Citizens in Public Services* (s. 27–36). London & New York: Routledge.

Pestoff, V. (2019). *Co-Production and Public Service Management: Citizenship, Governance and Public Service Management*. London & New York: Routledge.

Pestoff, V. (2021). *Co-production and Japanese Healthcare: Work Environment, Governance, Service Quality and Social Values*. New York & London: Routledge.

Pestoff, V., Brandsen, T. (red.) (2008). *Co-production: The Third Sector and the Delivery of Public Services*. London & New York: Routledge.

Pestoff, V., Osborne, S.P., Brandsen, T. (2006). Patterns of co-production in public services: Some concluding thoughts. *Public Management Review*, 8(4), s. 591–595.

Pollitt, C., Hupe, P. (2011). Talking about government: The role of magic concepts. *Public Management Review*, 13(5), s. 651–658.

Raciborski, J. (red.) (2017). *Państwo w praktyce. Style działania*. Kraków: Zakład Wydawniczy Nomos.

Ramsden, V.R., Verrall, T., Jacobson, N., Crowe-Weisgerber, J. (2021). Co-production: Using qualitative and mixed methods. W: Loeffler, E., Bovaird, T. (red.), *The Palgrave Handbook of Co- -Production of Public Services and Outcomes* (s. 659–668). Basingstoke, UK: Palgrave Macmillan.

Sadowski, I. (2014). Współczesne spojrzenie na instytucje – ewolucja pojęć, problem modelu aktora i poziomy analizy instytucjonalnej. *Przegląd Socjologiczny*, 63(3), s. 89-114.

Sadura, P. (2016). Od centralnego planowania do współzarządzania? Polski system edukacji w epoce zmiany paradygmatu administrowania. *Zarządzanie Publiczne / Public Governance*, 35(1), s. 47–57.

Sadura, P. (2017). Style działania państwa a system edukacyjny. W: Raciborski, J. (red.), *Państwo w praktyce. Style działania* (s. 338–352). Kraków: Zakład Wydawniczy Nomos.

Salamon, L.M. (1987). Of market failure, voluntary failure, and third-party government: Toward a theory of government-nonprofit relations in the modern welfare state. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 16(2), s. 29–49.

Salamon, L.M. (1987a). Partners in public service: The scope and theory of government-nonprofit relations. W: Powell, W.W. (red.), *The Nonprofit Sector: A Research Handbook* (s. 99–117). New Haven, CT: Yale University Press.

Salamon, L.M. (1995). *Partners in Public Service: Government-Nonprofit Relations in the Modern Welfare State*. Baltimore & London: Johns Hopkins University Press.

Sicilia, M., Sancino, A., Nabatchi, T., Guarini, E. (2019). Facilitating co-production in public services: management implications from a systematic literature review. *Public Money & Management*, 39(4), s. 233–240.

Sørensen, E. (2017). Political innovations: Innovations in political institutions, processes and outputs. *Public Management Review*, 19(1), s. 1–19.

Sørensen, E. (2020). *Interactive Political Leadership: The Role of Politicians in the Age of Governance*. Oxford, UK: Oxford University Press.

Sørensen, E., Torfing, J. (2011). Enhancing collaborative innovation in the public sector. *Administration & Society*, 43(8), s. 842–868.

Sørensen, E., Vabo, S.I. (2020). A public innovation perspective on change in local democracy. *The Innovation Journal: The Public Sector Innovation Journal*, 25(1). Pobrano z: <https://innovation.cc/volumes-issues/vol25-no1.htm> (dostęp: 15.03.2020).

Strokosch, K. (2019). *Public Service Management and Asylum: Co-Production, Inclusion and Citizenship*. London & New York: Routledge.

Surva, L., Toñurist, P., Lember, V. (2016). Co-production in a network setting: Providing an alternative to the national probation service. *International Journal of Public Administration*, 39(13), s. 1031–1043.

Suslova, S. (2018). The determinants of collective coproduction: The case of secondary schools in Russia. *International Journal of Public Administration*, 41(5–6), s. 401–413.

Śliwerski, B. (2015). *Edukacja (w) polityce. Polityka (w) edukacji. Inspiracje do badań polityki oświatowej*. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Sześciło, D. (2014). Współzarządzanie (zarządzanie partycypacyjne). Teoria i praktyka. *Administracja: Teoria, dydaktyka, praktyka*, 2(35), s. 49–66.

Sześciło, D. (2015). *Samoobsługowe państwo dobrobytu. Czy obywatelska koprodukcja uratuje usługi publiczne?* Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Sześciło, D. (2015a). Współzarządzanie a usługi publiczne. W: Mazur, S. (red.), *Współzarządzanie Publiczne* (s. 286–302). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Thomsen, M.K. (2015). Citizen coproduction: The influence of self-efficacy perception and knowledge of how to coproduce. *The American Review of Public Administration*, 47(3), s. 340–353.

Thompson, A.G. (2020). Contextualising co-production and co-governance in the Scottish national health service. *Journal of Chinese Governance*, 5(1), s. 48–67.

Torfing, J. (2013). Collaborative innovation in the public sector. W: Osborne, S.P., Brown, L. (red.), *Handbook of Innovation in Public Services* (s. 301–316). Cheltenham, UK & Northampton, MA, USA: Edward Elgar Publishing.

Torfing, J. (2016). *Collaborative Innovation in the Public Sector*. Washington, DC: Georgetown University Press.

Torring, J., Ansell, C. (2017). Strengthening Political Leadership and Policy Innovation through the Expansion of Collaborative forms of Governance. *Public Management Review*, 19(1), s. 37-54.

Torring, J., Peters, B.G., Pierre, J., Sørensen, E. (2012). *Interactive Governance: Advancing the Paradigm*. Oxford: Oxford University Press.

Trischler, J., Charles, M. (2019). The application of a service ecosystem lens to public policy analysis and design: Exploring the frontiers. *Journal of Public Policy & Marketing*, 38(1), s. 19–35.

Tuurnas, S. (2016). *The Professional Side of Co-Production: PhD Dissertation*. Tampere: Tampere University Press. Pobrano z: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98945/978-952-03-0110-1.pdf?sequence=1> (dostęp: 19.09.2020).

Tuurnas, S. (2017). Citizen co-production and the altering legitimacy of professionalism. *II AS Study Group on Coproduction of Public Services. Syracuse University – Greenberg House, Washington, DC, 6–7 lipca 2017* (s. 10–29). Syracuse: Syracuse University. Pobrano z: [https://www.maxwell.syr.edu/uploadedFiles/parcc/Coproduction%20Proceedings%20\(FINAL\).pdf](https://www.maxwell.syr.edu/uploadedFiles/parcc/Coproduction%20Proceedings%20(FINAL).pdf) (dostęp: 10.10.2020).

Vamstad, J. (2007). *Governing Welfare: The Third Sector and the Challenges to the Swedish Welfare State: Doctoral Thesis*. Östersund: Östersund Mid-Sweden University. Pobrano z: https://www.researchgate.net/publication/279482853_Governing_Welfare_the_third_sector_and_the_challenges_to_the_Swedish_Welfare_State (dostęp: 12.10.2020).

Van Eijk, C., Steen, T., Verschuere, B. (2017). Co-producing safety in the local community: A Q-methodology study on the incentives of Belgian and Dutch members of neighbourhood watch schemes. *Local Government Studies*, 43(3), s. 323–343.

Van Eijk, C. (2014). Growing access to local decision-making? Explaining variation among Dutch municipalities in the institutional measures to promote citizen participation. *Journal of Urban Affairs*, 36(2), s. 256–275.

Van Eijk, C., Steen, T. (2014). Why people co-produce: Analysing citizens' perceptions on co-planning engagement in health care services. *Public Management Review*, 16(3), s. 358–382.

Van Eijk, C., Steen, T. (2016). Why engage in co-production of public services? Mixing theory and empirical evidence. *International Review of Administrative Sciences*, 82(1), s. 28–46.

Vanleene, D., Verschuere, B. (2018). Co-production in community development. W: Brandsen, T., Steen, T., Verschuere, B. (red.), *Co-Production and Co-Creation: Engaging Citizens in Public Services* (s. 198–207). London & New York: Routledge.

Voorberg, W., Bekkers, V., Flemig, S., Timeus, K., Toñurist, P., Tummers, L. (2017). Does cocreation impact public service delivery? The importance of state and governance traditions. *Public Money & Management*, 37(5), s. 365–372.

Voorberg, W., van Meerkerk, I. (2019). Co-production with citizens: demarcating the mode of collaboration by looking from outside in. W: Kekez, A., Howlett, M., Ramesh, M. (red.),

Collaboration in Public Service Delivery: Promise and Pitfalls (s. 112–129). Cheltenham, UK & Northampton, MA, USA: Edward Elgar Publishing.

Voorberg, W., Bekkers, V., Tummers, L. (2015). A systematic review of co-creation and co-production: Embarking on the social innovation journey. *Public Management Review*, 17(9), s. 1335–1357.

Weber, M. (przeł. Lachowska, D.) (2002). *Gospodarka i społeczeństwo*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Weisbrod, B.A. (1977). *The Voluntary Nonprofit Sector*. Lexington, MA: D.C. Heath & Co.

Weisbrod, B.A. (1988). *The Nonprofit Economy*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Weisbrod, B.A. (1997). The future of the nonprofit sector: Its entwining with private enterprise and government. *Journal of Policy Analysis and Management*, 16(4), s. 541–555.

Whitty, G. (2002). *Making Sense of Education Policy*. London: SAGE Publications Ltd.

Whitty, G. (2008). Changing models of teacher professionalism: Traditional, managerial, collaborative and democratic. W: Cunningham, B. (red.), *Exploring professionalism* (s. 28–49). London: Bedford Way Papers.

Whitty, G., Wisby, E. (2006). Moving beyond recent education reform – and towards a democratic professionalism. *Hitotsubashi Journal of Social Studies*, 38(1), s. 43–61.

Windrum, P. (2008). Innovation and entrepreneurship in public services. W: Windrum, P., Koch, P. (red.), *Innovation in Public Sector Services: Entrepreneurship, Creativity and Management* (s. 3–20). Cheltenham, UK & Northampton, MA, USA: Edward Elgar Publishing.

Zybała, A. (2012). *Polityki publiczne. Doświadczenia w tworzeniu i wykonywaniu programów publicznych w Polsce i w innych krajach. Jak działa państwo, gdy zamierza / chce / musi rozwiązać zbiorowe problemy swoich obywateli?* Warszawa: Krajowa Szkoła Administracji Publicznej.

Zybała, A. (2013). *Państwo i społeczeństwo w działaniu. Polityki publiczne wobec potrzeb modernizacji państwa i społeczeństwa*. Warszawa: Difin Spółka Akcyjna.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną wykazywaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej

Znaczna część mojej aktywności naukowej jest wynikiem mojej współpracy naukowej z badaczami z ośrodków naukowych w kraju (głównie Uniwersytet Warszawski) i za granicą (m.in. University of Zagreb, Chorwacja; University of Timisoara, Rumunia; University of Bucharest, Rumunia; Sheffield Hallam University, Wielka Brytania; Corvinus University of Budapest, Węgry; Uniwersytet Louvain-La-Neuve, Belgia; Prague University of Economics

and Business, Czechy; Ersta Sköndal Bräcke University College, Szwecja; EURICSE, Włochy).

Swoją aktywność naukowo-badawczą za granicą, od 2009 r., rozwijam głównie w ramach międzynarodowej sieci badawczej EMES International Research Network¹¹, która jest jedną z trzech najważniejszych międzynarodowych sieci badawczych zajmujących się problematyką koprodukcji, trzeciego sektora, przedsiębiorstw społecznych, społeczeństwa obywatelskiego, etc.¹² Efektem tej współpracy są publikacje naukowe, których jestem autorem i współautorem, znajdujące się w monografiach naukowych z poziomu II Wykazu Ministerstwa Edukacji i Nauki¹³ oraz artykuły w wysoko punktowanych czasopismach naukowych w wykazie Ministerstwa Edukacji i Nauki¹⁴, które w moim przypadku przynależą do obszaru tematycznego I i II (zob. pkt 7.1.), a także projekty naukowo-badawcze, w których brałam udział jako kierownik/badacz/ekspert/autor publikacji naukowych oraz związane z realizacją tychże krótkie pobyty naukowe, które zrealizowałam w ośrodkach naukowych za granicą.

Za szczególnie istotne w mojej aktywności publikacyjnej (zob. *Wykaz osiągnięć naukowych* II.2 i II.4), będącej efektem współpracy międzynarodowej uznaję współautorstwo (w tym w dwóch przypadkach jako pierwszy autor) trzech rozdziałów w monografii naukowej Defourny, J., Nyssens, M. (red., 2021). *Social Enterprise in Eastern Europe: Theory, Models and Practice*. London & New York: Routledge¹⁵, współautorstwo rozdziału w monografii Costa, E., Parker, L.D., Andreus, M. (red., 2014). *Accountability and Social Accounting for*

¹¹ Międzynarodowa sieć naukowo-badawcza, utworzona w 1996 r., działa na podstawie prawa regulującego działalność organizacji trzeciego sektora obowiązującego w Belgii. Według danych na 2022 r. EMES zrzesza instytucje, tj. ośrodki naukowe (15), badaczy indywidualnych (stałych członków w liczbie 429) i sieci badawcze (w liczbie 10), którzy zajmują się problematyką trzeciego sektora, przedsiębiorstw społecznych, społeczeństwa obywatelskiego, przedsiębiorczości społecznej, współpracą międzysektorową i koprodukcją usług publicznych.

¹² Pozostałe sieci zajmujące się problematyką trzeciego sektora/ społeczeństwa obywatelskiego o zasięgu międzynarodowym to ISTR (której jestem członkiem) i ARNOVA (The Association on Research on Nonprofit Organizations and Voluntary Action, która geograficznie pokrywa głównie obszar Ameryki Północnej i Środkowej).

¹³ Komunikat Ministra Edukacji i Nauki z dn. 22 lipca 2021 r. w sprawie wykazu wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe. Zob. <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/komunikat-ministra-edukacji-i-nauki-z-dnia-22-lipca-2021-r-w-sprawie-wykazu-wydawnictw-publikujacych-recenzowane-monografie-naukowe> (dostęp: 28.10.2022).

¹⁴ Komunikat Ministra Edukacji i Nauki z dn. 1 grudnia 2021 r. w sprawie wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych oraz Załącznik do Komunikatu – wykaz czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych. Zob. <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/komunikat-ministra-edukacji-i-nauki-z-dnia-1-grudnia-2021-r-w-sprawie-wykazu-czasopism-naukowych-i-recenzowanych-materialow-z-konferencji-miedzynarodowych> (dostęp: 19.07.2022).

¹⁵ Mój wkład w powstanie tych publikacji obejmuje przygotowanie koncepcji merytorycznej rozdziałów, udział w badaniach terenowych polskich przedsiębiorstw społecznych, analizę zebranego w Polsce materiału, opracowanie wyników oraz analizę źródeł wtórnych dotyczących przedsiębiorstw społecznych i przedsiębiorczości społecznej zarówno w Polsce, jak i na tle porównawczym, w szczególności w zakresie tradycji historycznych rozwoju przedsiębiorstw społecznych, modelu *entrepreneurial non-profit organisations* oraz ram otoczenia prawno-instytucjonalnego przedsiębiorstw społecznych.

Social and Non-Profit Organizations. Bingley: Emerald Publishing¹⁶, autorstwo artykułu naukowego w *Policy Futures in Education* (wyd. SAGE) z 2021 r. oraz współredakcję (z Bartoszem Pielnińskim) anglojęzycznego numeru *Polityki Społecznej* (1 ENG/2015) pt. *Co-production – A desirable choice or an inevitable necessity*¹⁷, będącej wiodącym polskim czasopismem w obszarze polityki społecznej (w 2015 r.) (jestem w tym numerze także autorką jednego z artykułów).

Z kolei swoją aktywność naukową w więcej niż jednej jednostce naukowej w obszarze projektowym łączę z udziałem w takich projektach naukowo-badawczych, jak (zob. *Wykaz osiągnięć naukowych* II.9): (1) Program COST (Action CA16206) Empowering the next generation of social enterprise scholars (Empower-SE), zrealizowany przez sieć EMES International Research Network w latach 2017-2021 na zlecenie Komisji Europejskiej, w którym pełniłam funkcję członka Komitetu Zarządzającego (Management Committee Member) oraz współkierowałam grupą tematyczną nr 4 Education & Dissemination; (2) projekt International Comparative Social Enterprise Models (ICSEM Project) zrealizowany przez EMES w latach 2013-2017, w którym koordynowałam pracę polskiego zespołu badawczego, realizowałam badania terenowe polskich przedsiębiorstw społecznych oraz byłam odpowiedzialna za analizę wyników i przygotowanie publikacji naukowych; (3) dwa projekty EU Mapping – Mapping study on social enterprise eco-system (part 1 i part 2) zrealizowane przez sieć EMES i instytut badawczy EURICSE¹⁸ na zlecenie Komisji Europejskiej (DG Employment, Social Affairs and Inclusion) w latach 2016-2020, w których koordynowałam pracę badaczy po stronie polskiej, realizowałam badania polskich przedsiębiorstw społecznych, analizowałam uzyskane wyniki i byłam odpowiedzialna za przygotowanie publikacji naukowych. Efektem mojego udziału w ww. projektach są publikacje o zasięgu międzynarodowym wskazane wyżej, a także monografia i raport dla Komisji Europejskiej i raport dla OECD – wszystkie dokumenty recenzowane (zob. pkt 6.3)

Udział w wymienionych projektach międzynarodowych oraz związane z tym publikacje naukowe, wymagały odbycia krótkich wizyt konsultacyjnych i w celu przeprowadzenia kwerendy badawczej. Wizyty te zrealizowałam m.in. w: DG Employment, Social Affairs and

---

¹⁶ Mój wkład w powstanie tej publikacji obejmuje przygotowanie, analizę i opis wyników analizy w zakresie udziału przedsiębiorstw społecznych w produkcji usług publicznych, zwłaszcza edukacyjnych w Polsce.

¹⁷ Mój wkład w powstanie tej publikacji dotyczy udziału w opracowaniu zakresu merytorycznego numeru, przygotowanie recenzji nadesłanych abstraktów/pełnych tekstów oraz przygotowanie własnego artykułu do numeru.

¹⁸ Włoski instytut badawczy, związany z University of Trento (Faculty of Economics), zajmujący się problematyką spółdzielczości socjalnej, przedsiębiorstw społecznych, trzeciego sektora i społeczeństwa obywatelskiego. Więcej zob. <https://2021.euricse.eu/> (dostęp: 18.07.2022).

Inclusion European Commission w Brukseli (17-21.02.2016, 04-07.07.2016, 21-25.05.2018), w Uniwersytecie w Tiranie (20-23.04.2016), w University of Bucharest (11-15.02.2020), w La Roche-en-Ardenne na zaproszenie KU Leuven i HEC Management School (08-11.10.2014).

Ponadto, w latach 2015-2021 wzięłam czynny udział w łącznie 21 międzynarodowych konferencjach naukowych (zob. *Wykaz osiągnięć naukowych* II.7 i II.8), które, za wyjątkiem jednej, zostały zorganizowane przez ośrodki naukowe za granicą; w 7 z tych wydarzeń naukowych (konferencje, seminaria), zorganizowanych przez międzynarodową sieć badawczą EMES, pełniłam funkcję członka międzynarodowego komitetu naukowego, w 5 natomiast wygłosiłam wykład plenarny/na zaproszenie zagranicznego ośrodka naukowego organizującego wydarzenie. W organizacji tych wydarzeń uczestniczyłam nie tylko od strony naukowej (m.in. pomysłodawca i organizator paneli i linii tematycznych, ocena abstraktów), ale też organizacyjnej (prowadzenie wydarzeń, organizacja paneli, opieka nad uczestnikami powierzonych mi paneli). W tych wydarzeniach udział brali naukowcy z całego świata (z reguły od kilkudziesięciu do kilkuset osób), a także politycy i praktycy trzeciego sektora z poszczególnych krajów. Na 2023 r. (11-14 września) zaplanowana jest kolejna międzynarodowa konferencja naukowa, którą organizują EMES International Research Network i Frankfurt University of Applied Science, w której będę członkiem międzynarodowego komitetu naukowego oraz będę pełniła funkcje merytoryczne związane z oceną abstraktów, przeprowadzeniem paneli naukowych i ewaluacją wydarzenia. Jestem także pomysłodawcą i kierownikiem jednej z zaplanowanych linii tematycznych (*Thematic Line 7. Institutional and legal diversity of social enterprises*).

Moja dotychczasowa aktywność naukowa, realizowana w więcej niż jednej jednostce, a skupiona wokół międzynarodowej sieci badawczej EMES, łączy się nie tylko z członkostwem, ale też z pełnieniem w tej sieci funkcji członka zarządu w latach 2015-2020. Była to funkcja z wyboru, reprezentowałam członków indywidualnych sieci. Ponadto, od 2021 r. pełnię w EMES funkcję kierownika grupy tematycznej ds. Europy Środkowo-Wschodniej (EMES Affinity Group/ CEE Countries), której zadaniem jest rozwój, podejmowanie i upowszechnianie wyników wspólnych badań dotyczących ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych w tym regionie Europy.

Ponadto do swojej istotnej aktywności naukowej, realizowanej w więcej niż jednej jednostce, zaliczam działalność recenzencką dla wysoko punktowanych według Wykazu Ministerstwa Edukacji i Nauki¹⁹ czasopism naukowych, w tym (zob. pkt. 7.1 oraz *Wykaz*

---

¹⁹ Zob. przypis 14.

osiągnięć naukowych II.13), a także pełnienie funkcji członka Rady zarządzającej, Redaktora Działu Recenzji i członka Kolegium Recenzentów w czasopiśmie *Społeczeństwo Obywatelskie. Badania. Praktyka. Polityka. Zeszyty Naukowe Zakładu Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego IPS WDiNP UW*, które wydawane jest przez Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

6.1 Osiągnięcia dydaktyczne

Z racji swojego zatrudnienia w Instytucie Studiów Politycznych PAN, który nie prowadzi działalności dydaktycznej, moja aktywność w tym obszarze jest mniej rozbudowana niż działalność naukowo-badawcza. Od początku swojej pracy zawodowej, starałam się jednak być aktywna w pracy dydaktycznej, którą realizowałam w ramach swojej działalności w obszarze tematycznym I i II (zob. pkt 7.1). Do swoich największych osiągnięć dydaktycznych zaliczam:

- Pełnienie funkcji mentora w prestiżowym programie międzynarodowej sieci badawczej trzeciego sektora ISTR (International Society for Third-Sector Research Mentoring Programme), którego celem było połączenie doświadczonych naukowców (mentorów) z młodymi badaczami (studentami studiów trzeciego stopnia oraz doktorami na wczesnych etapach ich kariery, tj. do dwóch lat po uzyskaniu stopnia doktora) w celu wymiany doświadczeń, realizacji wspólnych projektów i innych przedsięwzięć naukowych. Funkcję tę pełniłam przez jeden rok akademicki (lipiec 2016- lipiec 2017), sprawując opiekę nad młodymi badaczami z Europy Środowo-Wschodniej.
- Przeprowadzenie wykładów gościnnych w Uniwersytecie Warszawskim (Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych) w ramach cyklu zajęć na temat trzeciego sektora (rok akademicki 2015/2016) prowadzonych przez prof. Ewę Leś.
- Prowadzenie zajęć na studiach podyplomowych Gospodarka społeczna w Wyższej Szkole Pedagogicznej im. Janusza Korczaka w Warszawie (rok akademicki 2008/2009).
- Wspomaganie międzynarodowej sieci badawczej EMES (m.in. ocena merytoryczna aplikacji, przygotowanie planów merytorycznych wydarzeń) w organizacji odbywających się cyklicznie co dwa lata międzynarodowych szkół letnich (2016 w Uniwersytecie w Timisoarze, w 2018 w Centre Vanaciel at Carry-le-Rouet, w 2020 Saragoza University).
- Pełnienie funkcji promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim dr Katarzyny Golik (ISP PAN): rozprawa doktorska pt. Polityka edukacyjna w Chińskiej Republice Ludowej na przykładzie mniejszości mongolskiej w Regionie Autonomicznym

Mongolii Wewnętrznej w latach 1974-2014; rozprawa przygotowana pod kierunkiem prof. dr hab. Waldemara Dziaka, obroniona w 2019 r.

- W latach 2017-2021 pełniłam funkcję koordynatora (wraz z prof. Rorym Ridley-Duffem z Sheffield Hallam University) grupy nr 4 Education & Dissemination w programie COST (CA16206), której zadaniem było upowszechnianie programów nauczania w zakresie ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych na poziomie akademickim oraz wypracowanie międzynarodowych standardów nauczania przedmiotów związanych z tą tematyką w szkołach wyższych.

Uzupełnieniem mojej działalności dydaktycznej na szczeblu akademickim jest współpraca z innymi grupami odbiorców. Do takich zaliczam uczniów szkół średnich. Prowadzę wykłady na zaproszenie liceów ogólnokształcących, dotyczące tematyki z obszaru przedmiotu wiedza o społeczeństwie (od roku szkolnego 2022/2023 Historia i Teraźniejszość), głównie społeczeństwa obywatelskiego i trzeciego sektora, w tym -z racji posiadania uprawnień do nauczania języka angielskiego we wszystkich typach szkół w Polsce, które uzyskałam w Uniwersytecie Warszawskim w marcu 2022 r.- również w języku angielskim.

6.2 Osiągnięcia organizacyjne

Po obronie rozprawy doktorskiej w 2013 r., współorganizowałam szereg wydarzeń naukowych, zrealizowanych przez ośrodki naukowe za granicą i w Polsce. Byłam m.in. członkiem komitetów naukowych w 7 międzynarodowych konferencjach naukowych, w tym 6 zorganizowanych przez ośrodki zagraniczne (University of Saragossa, 2021; University of Zagreb & Aix-Marseille University, 2021; West University of Timisoara, 2020; University of Bucharest, 2020; Sheffield Hallam University, 2019; Corvinus University of Budapest & the Hungarian Academy of Sciences – Centre for Economic and Regional Studies, 2019; Louvain-La-Neuve, 2017) i 1 zorganizowanej przez ośrodek naukowy w Polsce (Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, 2014). W dwóch spośród wymienionych wydarzeń, pełniłam ponadto funkcję członka komitetu organizacyjnego. W każdym z tych wydarzeń byłam pomysłodawcą i prowadzącą/ współprowadzącą paneli naukowych, odpowiadałam także za ocenę nadesłanych materiałów, przygotowanie merytoryczne i organizacyjne oraz ewaluację wybranych sesji tematycznych. W 2023 r. będę pełnić funkcję członka komitetu naukowego, a także jestem pomysłodawcą i kierownikiem sesji tematycznej nr 7. *Institutional and legal diversity of social enterprises* w *9th EMES International Research Conference on Social Enterprise „Act locally, change globally: Social enterprises and cooperatives for more resilient economies and societies”* (Frankfurt University of Applied Science, Frankfurt nad Menem, Niemcy, 11-14 września).

6.3 Aktywność ekspercka i popularyzująca naukę

Moja aktywność ekspercka obejmuje przygotowanie ekspertyz i opracowań na zlecenie instytucji i organizacji zagranicznych (łącznie 4) i polskich (łącznie 7). Na zlecenie instytucji/organizacji zagranicznych przygotowałam: dla Komisji Europejskiej (DG for Employment, Social Affairs and Inclusion) recenzowaną monografię naukową oraz raport/ekspertyzę, dla OECD raport oraz na dla EMES International Research Network raport.

Dla Komisji Europejskiej przygotowałam następujące publikacje:

- European Commission (2020). Social enterprises and their ecosystems in Europe. Updated country report Poland. Author: Anna Ciepiewska-Kowalik. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Raport dostępny pod adresem <https://europa.eu/!Qq64ny> (dostęp: 14.07.2022).
- Ciepiewska-Kowali, A., Pieliński, B. (2016). European Commission. Mapping Study on Social Enterprise Eco-systems – Updated country report on Poland. Luxembourg: Publications Office of the European Union. ISBN: 978-92-79-61648-8; doi: 10.2767/561410. Monografia naukowa dostępna pod adresem: https://www.academia.edu/29830579/Social_enterprises_and_their_eco_systems_A_European_mapping_report_Updated_country_report_Poland (dostęp: 14.07.2022)

W ww. publikacjach przedstawiono charakterystykę polskich przedsiębiorstw społecznych (PS), wskazując jak rozumiane jest pojęcie PS, jak wygląda tło historyczne powstania PS, a także jak wygląda ekosystem PS, który zdefiniowano jako ramy prawno-instytucjonalne i finansowe dla rozwoju tych podmiotów. W publikacjach dokonano ponadto zmapowania PS przez wskazanie ich typów (spółdzielnie socjalne, przedsiębiorcze organizacje non profit – *entrepreneurial non profit organisations*, zakłady aktywności zawodowej oraz spółki non profit) oraz potencjału ekonomiczno-społecznego (liczba i zatrudnienie oferowane przez PS). Publikacje zawierają również charakterystykę najważniejszych barier i wyzwań dla rozwoju PS w Polsce. Publikacje opierają się na analizie najbardziej aktualnych ustaleń prawno-instytucjonalnych dla PS w Polsce oraz wynikach badań statystyki publicznej w zakresie PS. Raport z 2020 r., w stosunku do monografii z 2016 r., zaktualizowano o dane dotyczące potencjału PS w latach 2016-2019 oraz uzupełniono o przegląd zmian w zakresie legislacji i instytucjonalizacji PS. Publikacje powstały w ramach współpracy międzynarodowej sieci badawczej EMES International Research Network z Komisją Europejską w projekcie *Mapping Social Enterprises and their Eco-systems* w latach 2015-2020, w którym pełniłam funkcję badacza i koordynatora po stronie polskiej.

Dla OECD przygotowałam poniższy raport:

- OECD (2020). *Regional Strategies for the Social Economy: Examples from France, Spain, Sweden and Poland*. OECD LEEDS Papers, 2020/03. Paris: OECD Publishing. Dostępny pod adresem <https://search.oecd.org/industry/regional-strategies-for-the-social-economy-76995b39-en.htm> (dostęp: 14.07.2022).

Moje nazwisko znajduje się na s. 4 raportu (w miejscu, gdzie podani są autorzy krajowi, którzy przygotowali krajowe części merytoryczne do raportu OECD). Raport zawiera ustalenia w zakresie rozwoju regionalnych i lokalnych strategii rozwoju ekonomii społecznej (ES) w czterech krajach europejskich, tj. Francji, Hiszpanii, Szwecji i Polsce. W raporcie uwzględniono tło rozwoju instytucjonalnego sektora ES w czterech państwach oraz wskazano w jakim zakresie regionalne i lokalne strategie rozwoju ES realizują ustalenia krajowe. Dokonano także porównania stopnia rozwoju regionalnych i lokalnych strategii ES między czterema przedmiotowymi krajami. Wskazano na system zachęt i bariery dla rozwoju regionalnych i lokalnych ekosystemów ES.

Dla EMES International Research Network przygotowałam poniższy raport:

- Ciepielewska-Kowalik, A., Pieliński, B., Starnawska, M., Szymańska, A. (2015). *Social Enterprise in Poland: Institutional and Historical Context*. ICSEM Working Papers no. 11. Liege.

Moja działalność ekspercka w Polsce obejmuje natomiast ekspertyzy i raporty z badań (łącznie 8) na zlecenie instytucji i organizacji krajowych:

- na zlecenie Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej: (1) *Centrum Integracji Społecznej (CIS) jako podmiot aktywnej polityki społecznej i przedsiębiorstwo społeczne. Case study* (2014), autor ekspertyzy; (2) *Monitoring ustawy z dn. 13 czerwca 2004 r. o zatrudnieniu socjalnym. Badanie efektów reintegracji społecznej i zawodowej* (2007), współautor raportu (wraz z Ewą Leś, Sławomirem Nałęczem, Katarzyną Szwedor, Małgorzat Ołdak, Albertem Izdebskim);
- Ekspert, badacz, ewaluator, współautor ekspertyzy (wraz z Katarzyną Szwedor) w projekcie *Partnerstwo na rzecz Ekonomii Społecznej Osiedlowe Spółdzielnie Socjalne* na zlecenie Krajowej Rady Spółdzielczej (2011);
- Ekspert, autor ekspertyzy *Bariery we współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi w oświacie i wychowaniu* na zlecenie Federacji Inicjatyw Oświatowych (2013, 2014);

- Autor 2 raportów z badań ewaluacyjnych w projekcie *Ogólnopolskie badanie sytuacji, potrzeb i możliwości osób niepełnosprawnych* na zlecenie Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (2009 i 2010).
- Współautor (z Tomaszem Jagusztynem-Krynickim) raportu z badań ewaluacyjnych *Ocena wpływu współpracy dwustronnej na osiągnięcie celów programu „Promowanie różnorodności kulturowej i artystycznej w ramach europejskiego dziedzictwa kulturowego”* na zlecenie Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (2015).

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

7.1 Pozostały dorobek naukowy z lat 2013-2022 w podziale na trzy obszary tematyczne

Swoją aktywność naukową podzieliłam na trzy obszary tematyczne, tj. **I Koprodukcja, relacje międzysektorowe, trzeci sektor i przedsiębiorstwa społeczne, społeczeństwo obywatelskie, II Edukacja i III Polityka rodzinna i polityki na rzecz osób z grup wykluczenia społecznego**. Obszar I i II przenikają się, z powodów wskazanych poniżej.

Obszar tematyczny I Koprodukcja, relacje międzysektorowe, trzeci sektor i przedsiębiorstwa społeczne, społeczeństwo obywatelskie w powiązaniu z obszarem tematycznym II Edukacja

Powiązanie obszaru tematycznego I i II wynika z faktu, że swoją aktywność naukową koncentruję na analizach dotyczących koprodukcji, relacji międzysektorowych, przedsiębiorstw społecznych i trzeciego sektora zarówno jako koncepcji teoretycznych, jak i w wybranej sektorowej polityce publicznej, tj. polu w edukacji. Edukacja jest zatem w tym przypadku *polem* w rozumieniu McAdama i Fligsteina (2002)/ *areną* w rozumieniu Ostrom (1990, 2005).

W obszarze I i II mieści się największa część mojego dorobku naukowego, którego zwięźczeniem jest przedłożona w niniejszym postępowaniu awansowym monografia naukowa. Moja aktywność naukowa w obszarze tematycznym I i II znacząco jednak wykracza poza przedłożoną monografię. W zakresie publikacyjnym, po obronie doktoratu, zaliczam tutaj, oprócz przedłożonej monografii naukowej, 1 monografię naukową wydaną przez ISP PAN (poziom I Wykazu MEiN), 3 rozdziały w monografiach naukowych wydanych przez wydawnictwa z poziomu II Wykazu MEiN (Routledge) i 1 rozdział wydany przez wydawnictwo z poziomu I Wykazu MEiN (Emerald Group Publishing Limited) oraz 7

artykułów naukowych w wysoko punktowanych czasopismach międzynarodowych, jak *Policy Futures in Education* (40 pkt) i krajowych, jak *Studia Polityczne* (100 pkt) – 2 artykuły, *Polityka Społeczna* (70 pkt), *Problemy Polityki Społecznej* (40 pkt) – 2 artykuły, *Nauka* (20 pkt). Aktywność naukową w obszarze I i II rozwijałam częściowo przed obroną doktoratu i wówczas ukazała się 1 monografia naukowa (2008) mojego autorstwa wyd. ISP PAN i 1 rozdział w monografii naukowej, którego jestem współautorką wyd. przez Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego (2008).

Moje publikacje z obszaru I i II to (poza osiągnięciem naukowym stanowiącym podstawę wniosku habilitacyjnego):

- monografia naukowa Ciepiewska-Kowalik, A. (2016). *Koprodukcja w polityce opieki i edukacji przedszkolnej*. Warszawa: ISP PAN (ss. 522), w której analizowałam rolę organizacji *non profit* w polityce wczesnej edukacji (przed momentem obowiązkowej nauki w szkole podstawowej) pod kątem udziału tych organizacji w projektowaniu tej polityki publicznej i jej realizacji (jako organów prowadzących różne formy wychowania przedszkolnego). Publikacja ta powstała na podstawie wyników moich badań do rozprawy doktorskiej, zrealizowanych w ramach projektu Preludium, którego byłam kierownikiem, które jednak znacząco uzupełniłam i rozszerzyłam o analizy i wyniki badań, które zrealizowałam już po obronie doktoratu²⁰.
- 3 rozdziały w monografii naukowej Defourny, J., Nyssens, M. (red., 2021). *Social Enterprise in Eastern Europe: Theory, Models and Practice*. London & New York: Routledge. Są to:
  - Ciepiewska-Kowalik, A., Starnawska, M., Pielński, B., Szymańska, A. (2021). Social Enterprise in Poland: Institutional and Historical Context (s. 138-151).
  - Ciepiewska-Kowalik, A., Vidović, D., Kiss, J., Hubai, L., Legnerová, K., Dohnalová, M. (2021). The influence of historical and institutional legacies on present-day social enterprises in CEE countries. Lessons from Poland, Hungary, the Czech Republic and Croatia (s. 201-2017).

---

²⁰ Chodzi o badania finansowane z dotacji celowej Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, przekazanej ISP PAN na finansowanie badań naukowych, służących rozwojowi młodych naukowców. Były to dwa projekty: (1) Usługi opieki i edukacji przedszkolnej w Polsce po wejściu w życie tzw. ustawy przedszkolnej z 2013 r. W stronę modelu mieszanego i koprodukcji czy prywatyzacji? (2014-2015); (2) Spółdzielnie socjalne w usługach wczesnej edukacji i opieki w Polsce. Szansa na upowszechnienie usług społecznych z wykorzystaniem kapitału przedsiębiorstw społecznych? (2015-2016).

- Baturina, D., Mihály, M., Haska, E., Ciepiewska-Kowalik, A., Kiss, J., Bashevskaja, M., Agolli, A., Bashevskaja, M., Korunovska Srbijanko, J., Rakin, D. i V. Radojičić (2021). The Role of External Financing in the Development of Social Entrepreneurship in CEE Countries (s. 218-234).

Rozdziały te stanowią efekt mojej współpracy naukowej prowadzonej w więcej niż jednej jednostce naukowej. W rozdziałach tych przedstawiono koncepcję, genezę i ścieżkę rozwoju historyczno-instytucjonalnego, potencjał ekonomiczno-społeczny, rolę w politykach publicznych i perspektywę rozwoju przedsiębiorstw społecznych, relacje międzysektorowe i wybrane problemy, jak finansowanie przedsiębiorstw społecznych ze źródeł zewnętrznych (unijnych) w Polsce oraz w ujęciu porównawczym z wybranymi krajami Europy Środkowo-Wschodniej, tj. Czechami i Węgrami, a także wybranymi krajami z regionu Bałkanów. Rozdziały te są efektem moich analiz zrealizowanych w ramach projektu NCN *Koprodukcja w usługach społecznych na przykładzie polityki edukacji i pomocy społecznej w Polsce po 1989 r.*, w którym pełniłam rolę kierownika oraz efektem mojej pracy badawczej w ramach projektu ICSEM i programu COST CA16206 (w tym drugim pełniłam rolę członka komitetu sterującego oraz współkoordynatora – z prof. Rory’em z Sheffield Hallam University grupy nr 4 Education & Dissemination).

- Rozdział w monografii naukowej: Leś, E., Ciepiewska-Kowalik, A. (2014). *Poland, contribution to the chapter* Defourny J., Pestoff V., *Towards a European Conceptualization of the Third Sector*. W: Costa, E., Parker, L.D., Andreaus, M. (red.), *Accountability and Social Accounting for Social and Non-Profit Organizations* (s. 25-87), vol. 1, wyd. Emerald Publishing. Zanalizowałyśmy w nim potencjał i rolę trzeciego sektora w Polsce na tle porównawczym z wybranymi krajami Europy Zachodniej.
- Artykuł naukowy: Ciepiewska-Kowalik, A. (2020). (Un)intended consequences of the 2016 educational reform on early childhood education and care in Poland. The story of a few applications that led to significant disorder. *Policy Futures in Education*, 18(6), s. 806-823. Zanalizowałam w nim (nie)zamierzone konsekwencje reform oświatowej z 2016 r. (wygaszenie gimnazjów, wydłużenie nauki w szkołach podstawowych o dwa lata) dla systemu oświaty i użytkowników usług (nauczycieli, rodziców i dzieci) w Polsce, z perspektywy modelu zarządzania usługami edukacyjnymi.
- Artykuł naukowy: Sadowski, I., Kołczyńska, M., Ciepiewska-Kowalik, A., Mach, B. (2021). Stosunek Polaków do nauki w pandemii COVID-19. *Nauka*, 4, s. 19-36, DOI: 10.24425/nauka.2021.137641.

- Artykuł naukowy: Ciepiewska-Kowalik, A. (2018). Co-production in Poland: From recognition to research. Some preliminary evidence. *Problemy Polityki Społecznej. Studia i Dyskusje*, 1(40), s. 51-70. Zanalizowałam w nim czynniki utrudniające rozpoznanie koprodukcji w politykach publicznych i jej wykorzystanie w badaniach naukowych w Polsce. Studium koncentruje się na trzech tezach: (1) założeniu istnienia fasadowej formy koprodukcji w miejsce koprodukcji właściwej, (2) ograniczenia koprodukcji do ram teoretycznych, przy słabym wdrożeniu w badaniach naukowych, (3) traktowania koprodukcji w sposób pragmatyczny, czyli jako narzędzia ograniczania wydatków publicznych.
- Artykuł naukowy: Ciepiewska-Kowalik, A. (2015). Co-production in early childhood education and care in Poland in the transition period: A new model for social activation, or a response to a crisis in public finance? *Polityka Społeczna*. 1 ENG, s. 20-27. Jest to zaktualizowana i rozszerzona o wątki teoretyczne dotyczące koprodukcji wersja mojego artykułu naukowego z 2013 r., opublikowanego w *Studiach Politycznych*. Wskazany artykuł w *Polityce Społecznej* znalazł się w tomie anglojęzycznym tego czasopisma, zatytułowanym *Co-production – A desirable choice or an inevitable necessity*, którego byłam pomysłodawcą i redaktorem naukowym (wraz z Bartoszem Pielńskim), a w którym swoje prace opublikowali czołowi badacze koprodukcyjni z Europy Zachodniej i Polski.
- Artykuł naukowy: Ciepiewska-Kowalik, A. (2013). Organizacje non profit w polityce opieki i edukacji przedszkolnej w Polsce po 1989 r. Nowy model aktywizacji wspólnot lokalnych czy odpowiedź na kryzys finansów publicznych? *Studia Polityczne*, 32, s. 217-237. Analizuję w nim rolę organizacji non profit w procesie demokratyzacji polityki wczesnej edukacji po 1989 r. w Polsce (wyróżniając trzy fazy instytucjonalizacji organizacji non profit, tj. lata 1989-1995, 1996-2002 i 2003-2013); analizuję czynniki sprzyjające i bariery w instytucjonalizacji organizacji non profit we wczesnej edukacji w Polsce w okresie transformacji ustrojowej.
- Artykuł naukowy: Ciepiewska-Kowalik (2015). Public Policy on Social Enterprises in Poland: The impact of tradition and transition. *Studia Polityczne*, 2(38), s. 75-97. Analizuję w nim rozwój koncepcji przedsiębiorstw społecznych w Polsce w odniesieniu do ustaleń teoretycznych definicji przedsiębiorstwa społecznego międzynarodowej sieci badawczej EMES; śledzę fazy instytucjonalizacji polskich przedsiębiorstw społecznych oraz przedstawiam główne formy organizacyjne (w odniesieniu do modeli zaproponowanych przez EMES), w których operują przedsiębiorstwa społeczne w Polsce.

- Artykuł naukowy: Ciepiewska-Kowalik A. (2014). Usługi opieki i edukacji przedszkolnej w Polsce. Pytania o rolę organizacji non profit w budowaniu spójności społecznej. *Problemy Polityki Społecznej. Studia i Dyskusje*, 24 (1), 63-80.
- Rozdział w monografii naukowej: Pielniński, B. Ciepiewska-Kowalik, A. (2008). Szkic modelu uwarunkowań rozwoju lokalnych gospodarek społecznych. W: Leś, E. (red.), *Gospodarka społeczna i przedsiębiorstwo społeczne* (s. 191-218). Wprowadzenie do problematyki. Warszawa: WUW.
- Monografia naukowa Ciepiewska, A. (2008). *Dobre praktyki polskiej gospodarki społecznej*. Warszawa: ISP PAN.

Poza wymienionymi publikacjami naukowymi, w obszarze tematycznym I prowadzę działalność ekspercką, którą realizowałam na zlecenie m.in. Komisji Europejskiej (DG Employment), OECD i EMES International Research Network oraz krajowych jednostek administracji publicznej i organizacji trzeciego sektora, jak Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, centra integracji społecznej, organizacje oferujące wsparcie podmiotom ekonomii społecznej (ośrodki wsparcia ekonomii społecznej, stowarzyszenia wspierające przedsiębiorstwa społeczne) oraz organizacje zrzeszające rodziców i szkoły prowadzone przez trzeci sektor (zob. pkt 6.3.).

Ponadto, moja działalność w obszarze tematycznym I i II obejmuje recenzowanie artykułów nadsyłanych do czasopism naukowych. Są to: *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations* (wyd. Springer, wykaz MEiN 70 pkt), *European Contryside* (wyd. Mendel University in Brno) (40 pkt), *Journal of Social Entrepreneurship* (wyd. Taylor & Francis) (70 pkt), *Problemy Polityki Społecznej. Studia i Dyskusje* (40 pkt), *Polityka Społeczna* (70 pkt), *Polish Political Science Review. Polski Przegląd Politologiczny* (100 pkt).

Moja działalność w obszarze tematycznym I i II, po uzyskaniu stopnia doktora, obejmuje również udział w krajowych (łącznie 8) i międzynarodowych (łącznie 21) konferencjach naukowych, w tym w 7 konferencjach międzynarodowych pełniłam funkcję członka komitetu naukowego, a w 2 członka komitetu organizacyjnego, siedmiokrotnie wygłosiłam wykłady plenarne/na zaproszenie na konferencjach międzynarodowych w ośrodkach naukowych za granicą, a dwukrotnie zostałam zaproszona na wykłady plenarne podczas konferencji organizowanych przez wiodące ośrodki naukowe w Polsce (zob. *Wykaz osiągnięć naukowych II.7 i II.8*).

Ponadto, moja działalność w obszarze tematycznym I i II, po obronie doktoratu, obejmuje udział w projektach naukowo-badawczych. Były to 2 projekty finansowane przez

Narodowe Centrum Nauki, w których pełniłam funkcję kierownika (*principal investigator*) oraz 4 projekty międzynarodowe, w których pełniłam funkcję koordynatora/ członka komitetu sterującego, koordynatora badań po stronie polskiej, eksperta i badacza (program COST CA16206 realizowany przez EMES, projekt Mapping Social Enterprises realizowany na zlecenie Komisji Europejskiej przez EMES i EURICSE I i II tura, projekt Regional SE Strategies - na zlecenie OECD, projekt ICSEM realizowany przez EMES). Jako badacz brałam także udział w projektach finansowanych ze środków europejskich i funduszy norweskich na zlecenie krajowych jednostek administracji publicznej i organizacji trzeciego sektora (zob. *Wykaz osiągnięć naukowych* pkt II.14 i II.15).

Wyniki moich badań porównawczych dotyczących sektora ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych, opublikowanych przez wydawnictwo Routledge (zob. *Wykaz osiągnięć naukowych* pkt. II.2) oraz publikacje przygotowane przeze mnie na zlecenie Komisji Europejskiej i OECD (zob. *Wykaz osiągnięć naukowych* pkt. III.5) zostały wykorzystane przez sektor bankowy (m.in. BNP Paribas Bank Polska S.A.) do rozpoznania możliwości wdrożenia instrumentów wsparcia dla przedsiębiorstw społecznych w Polsce w latach 2021-2022. Z kolei wyniki moich badań dotyczących trzeciego sektora i ekonomii społecznej w Polsce, które przygotowałam dla odbiorcy polskojęzycznego, wykorzystywane są przez krajowe instytucje i organizacje, jak centra integracji społecznej oraz Stowarzyszenie na Rzecz Spółdzielni Socjalnych z Poznania i Wielkopolski Ośrodek Rozwoju Ekonomii Społecznej, realizujące programy finansowego i pozafinansowego wsparcia rozwoju podmiotów ekonomii społecznej.

Z kolei moja aktywność naukowa w obszarze **tematycznym III Polityka rodzinna i polityki na rzecz osób z grup wykluczenia społecznego**, który rozwijałam w okresie około doktoratowym (z rozprawą doktorską i kilka lat do obronie doktoratu włącznie), obejmuje publikacje naukowe, tj. rozdziały w krajowych monografiach naukowych znajdujących się w Wykazie Ministerstwa Edukacji i Nauki (2 rozdziały wyd. SCHOLAR) oraz artykuły w wysoko punktowanych czasopismach naukowych, jak *Problemy Wczesnej Edukacji* (1 artykuł, 40 pkt) i *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu* (2 artykuły, każdy po 40 pkt). Są to prace poświęcone zagadnieniom wykluczenia społecznego, zagrożenia wykluczeniem społecznym, efektów takiego wykluczenia i strategii na rzecz zapobiegania tym wykluczeniem różnych kategorii osób, w tym zwłaszcza rodzin z dziećmi i osób niepełnosprawnych.

Moje publikacje przynależą do obszaru III - wykaz:

- Ciepielewska-Kowalik A. (2014). Rola sektora publicznego oraz prywatnego (for i non-profit) w wyrównywaniu różnic w edukacji przedszkolnej w Polsce AD2013.

Zmodyfikowany model mieszany czy prywatyzacja usług przedszkolnych? *Problemy Wczesnej Edukacji*, 3(26), s. 64-76.

- Ciepielewska-Kowalik A. (2014). Współczesne przemiany europejskich modeli opieki nad dziećmi a model polski (na przykładzie zmian w latach 2007-2012). *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 364, s. 145-159.
- Ciepielewska-Kowalik A. (2013). Znaczenie rozwoju powszechnego systemu usług opieki i edukacji przedszkolnej. W stronę nowego kontraktu społecznego wobec współczesnych wyzwań demograficznych, ekonomicznych i społecznych. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 292, s. 163-176.
- Ciepielewska, A. (2010). Rola organizacji gospodarki społecznej w procesie aktywizacji i integracji społeczno-zawodowej osób z ograniczeniami sprawności. Funkcje, możliwości, perspektywy. W: Brzezińska, A.I., Kaczan, R., Smoczyńska, K. (red.), *Diagnoza potrzeb i modele pomocy dla osób z ograniczeniami sprawności* (s. 226-253). Warszawa: SCHOLAR.
- Ciepielewska, A. (2010). Ekonomia społeczna w obszarze usług społecznych dla osób z ograniczeniami sprawności. W: Brzezińska, A.I., Kaczan, R., Smoczyńska, K. (red.), *Diagnoza potrzeb i modele pomocy dla osób z ograniczeniami sprawności* (s. 254-266). Warszawa: SCHOLAR.

W obszarze III sytuuje się także moja aktywność jako badacza w krajowych projektach finansowanych ze środków europejskich na zlecenie instytucji administracji publicznej, m.in. Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Tutaj także mieści się moja aktywność popularyzatorska naukę, związana z upowszechnianiem wiedzy na temat trzeciego sektora wśród osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, które korzystają z różnych form wsparcia oferowanych przez podmioty ekonomii społecznej (m.in. centra integracji społecznej, ośrodki wsparcia ekonomii społecznej), z którymi współpracuję.

7.2 Uzyskane nagrody

Dotychczas uzyskałam kilka znaczących nagród krajowych, w tym 4 przyznane po osiągnięciu stopnia doktora, a 1 przed uzyskaniem tego stopnia:

- Po uzyskaniu stopnia doktora:
  - wyróżnienie w konkursie Komitetu Nauk o Pracy i Polityce Społecznej PAN na najlepsze prace naukowo-badawcze i dydaktyczne w dziedzinie pracy, polityki

- społecznej i zarządzania zasobami ludzkimi opublikowane w 2017 r. (za monografię naukową *Koprodukcja w polityce opieki i edukacji przedszkolnej*)²¹;
- III nagroda w konkursie na najlepsze prace doktorskie w dziedzinie pracy i polityki społecznej organizowanym przez Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych pod patronatem Ministra Pracy i Polityki Społecznej (2013);
  - przyznana dwukrotnie nagroda Dyrektora Instytutu Studiów Politycznych PAN za osiągnięcia naukowe w danym roku kalendarzowym, w tym publikacje naukowe (2015 i 2021);
  - stypendium dla młodych naukowców przyznane dwukrotnie przez Instytut Studiów Politycznych PAN (2014-2015 i 2015-2016)
- Przed uzyskaniem stopnia doktora:
- Stypendium dla doktorantów przyznane przez Samorząd Województwa Mazowieckiego (59/ES/ZS-II/W-2151.1/11) (2011-2012)

7.3 Pełnione funkcje

Dotychczas pełniłam wymienione niżej funkcje, spośród których większość związana jest z moją aktywnością naukową w organizacji międzynarodowej poza jednostką macierzystą:

- członek zarządu (z wyboru), reprezentujący badaczy indywidualnych w EMES International Research Network (2015-2020);
- kierownik grupy tematycznej EMES ds. Europy Środkowo-Wschodniej (EMES Affinity Group/ CEE Countries) – od 2021 do chwili obecnej;
- członek Komitetu Zarządzającego (Management Committee Member) w programie COST (CA16206), zrealizowanym przez EMES International Research Network na zlecenie Komisji Europejskiej (2017-2021);
- koordynator zespołu ds. edukacji i upowszechniania (Working Group 4. Education & Dissemination) w programie COST (CA16206), zrealizowanym przez EMES na zlecenie Komisji Europejskiej (2017-2021);
- kierownik (*principal investigator*) w dwóch projektach Narodowego Centrum Nauki (Preludium 2011-2013, Sonata 2016-2022);

---

²¹ Zob. https://knopips.pan.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=135&Itemid=180 (dostęp: 06.07.2022).

- (dwukrotnie) członek rady naukowej Instytutu Studiów Politycznych PAN, reprezentujący niesamodzielnych pracowników naukowych (kadencja VIII w latach 2016-2019 oraz kadencja X na lata 2023-2026).